

De Olympische gedachte bevordert buurtcohesie. Iets dat wereldwijd al honderd jaar lastig is, wordt op de kleine schaal van de buurt werkelijkheid bij de Buurt Sport Spelen.

Sikko Cleveringa roemt in zijn column de fameuze Open Deur: deze biedt volgens hem soms toch interessante aanknopingspunten voor verdere gedachtenvorming.

Staatssecretaris Margo Vliegenthart over ketenkwaliteit: "Deze manier van werken en kijken, die zich laat samenvatten onder het motto ontkokering, is nog geen gemeengoed binnen de welzijnssector." Inderdaad.

Colofon

MO/Samenlevingsopbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings- en opbouw-werkpraktijk. Het verschijnt tenminste acht maal per jaar. Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Ed Kooger, Wil van de Leur, Chris Veldhuysen en Kees Stuurup.

Administratieve ondersteuning: Patty Schellekens en John Struiken.

Cartoon pag.10

Foto/illustratie omslag: Marco van der Laan.

Vormgeving/DTP: John Struiken

Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs bedraagt f82,50 voor het eerste en f75,- voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 15,- (Prijzen exclusief portokosten.) Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:
lcpobouw@xs4all.nl

Advertentie tarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.

Kopijsluitingsdatum volgende nr.: 1-7-'00

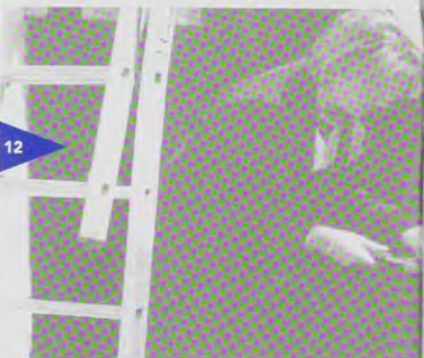

Een uitgave van:
Landelijk Centrum Opbouwwerk

In deze editie treft u weer een gebruikelijke mix van vaste rubrieken en 'vlottend' materiaal aan.

Onlangs gingen een aantal pilots van start in het kader van het project Buurt Sport Spelen. In navolging van Beverwijk (1999) organiseren Venlo, Heusden en Utrecht dit jaar hun eerste spelen. Rogier Wiercx was erbij. Ook het project Bouwstenen voor sociale activering maakte dezer dagen een interessante fase door. Als opmaat voor een te organiseren conferentie vond met een aantal betrokken en te betrekken partijen een 'ronde-tafel' gesprek plaats. Chris Veldhuysen schetst de veelvormigheid van wijk-economie in Utrecht. Kwaliteitsbeleid maakt, onder de paraplu van de Welzijnsnota, een stroomversnelling door: onlangs werd in Limburg een convenant ondertekend dat provinciebrede samenwerking moet opleveren. Enige kritische noten zijn hier echter wel op z'n plaats.

In zijn column ontdekt Sikko Cleveringa dat de waarde van zelforganisaties nog lang niet geda-teerd is: integendeel de zelforganisatie is een (oud) antwoord op nieuwe problemen.

Inhoudsopgave

4

MO/XTRA. 4

Olympische gedachte bevordert buurtcohesie, door Rogier Wiercx
Over open deuren en de meerwaarde van zelforganisatie, door Sikko

7

Cleveringa

Wegwijs in Rotterdam? De kwaliteit van de voetgangers-bewegwijzering in
Rotterdam

8

Rotterdam

Bewonersondersteuning in Rotterdam

9

Cartoon Marnix Rueb: Utrecht vreest dichttimmeren van Langerak

10

Kansen voor een sociaal bestek. Bouwstenen voor sociale activering, door

11

Fenny Gerrits

Kiosk, door Jos van Meeuwen

14

Kwaliteit kent geen tijd, door Fenny Gerrits

16

Toespraak Margo Vliegenthart ter gelegenheid van de ondertekening van: het
Convenant Start Kwaliteitsstaffette Welzijn

18

Convenant Start Kwaliteitsstaffette Welzijn

De veelvormigheid van wijkconomie in Utrecht, door Chris Veldhuysen

20

Nota Wonen: Meer zeggenschap voor bewoners

23

Feest zonder kater

24

Stad en Land, door Fenny Gerrits

25

Winst uit de Overlegwet

28

Advertentie SBAW

6

MO/XTRA

Een nieuwe service voor de abonnees van MO/Samenlevingsopbouw

In deze editie van MO/Samenlevingsopbouw treft de lezer een 'ingestoken' exemplaar aan van MO/XTRA, de eerste uitgave van een nieuwe reeks 'special interest'-brochures. Met MO/XTRA wil de uitgever handzame publicaties aanreiken die een afgerond opbouwwerk-relevant 'aspect' of 'thema' belichten. Uitgaven in deze reeks verschijnen onregelmatig. De abonnees van MO/Samenlevingsopbouw ontvangen deze brochures gratis. Daarnaast is bestelling tegen betaling mogelijk.

De eerste editie van MO/XTRA bevat een analyse van toekomstscenario's in diverse (beleids-)domeinen, gerelateerd aan de sociale sector: "Hoe sociaal is de toekomst?", een tekst van de hand van Prof. Dr. Jan Willem Duyvendak.

Olympische gedachte

De symboliek is prachtig. Oort vielen er bij Beverwijk doden tijdens een treffen tussen volgelingen van Ajax en Feijenoord. Dezelfde stad was in 1999 brandpunt van Buurt Sport Spelen, een project van de stichting Sport, Tolerantie & Fair Play Nederland en het LCO. Die Buurt Sport Spelen waren een succes, zegt staatssecretaris Vliegthart die er zelf bij was: 'Het aardige van deze spelen is dat ze georganiseerd worden door de bewoners zelf en dat mensen uit de wijken er spontaan aan meedoen. (...) Tal van zaken die wij als samenleving belangrijk vinden, komen erin samen: sport, sociale cohesie, maatschappelijke participatie, tolerantie en fair play in en buiten de sport.' Volgens hetzelfde recept worden de Buurt Sport Spelen in 2000 met steun van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij geserveerd in Venlo, Heusden en Utrecht. In Beverwijk worden de spelen dit jaar herhaald. Na de Buurt Sport Spelen in deze gemeenten wordt de formule later dit jaar geëvalueerd. Dankzij de gelden voor de stimulering van breedtesport zal volgend jaar in heel Nederland fair en tolerant gesport en gespeeld kunnen worden.

De Formule

Buurt Sport Spelen lijken in niets op vakantie-activiteiten. Er zijn gewone en heel ongewone sporten te beleven. Sportverenigingen zijn erbij betrokken, het bedrijfsleven, soms zelfs topsporters. Iedereen in de wijk - en niet alleen de jeugd - kan meedoen. Volgens de Olympische gedachte is meedoen belangrijker dan winnen en zorgen sport en spel voor verbroedering. Sport is zowel doel als middel. Een ideale formule dus om de sociale cohesie in buurten en wijken te versterken. In de vier proefgemeenten ligt het initiatief voor Buurt Sport Spelen bij het welzijnswerk en de gemeentelijke sportafdeling. Zij hebben een faciliterende en ondersteunende rol voor kleine comités van buurtbewoners die de organisatie op zich nemen. Zonder buurtcomité dus geen Spelen. Draagvlak in de buurt is de brandstof voor de activiteiten op straten en pleinen. Sport is hiervoor in meerdere opzichten een (smeer)middel: om buurtbewoners op een positieve manier met elkaar in contact te brengen, om sportverenigingen en spon-

sors erbij te betrekken, om speciale aandacht te geven aan fair play en tolerantie.

Tolerantie & fair play

Concreet kan er voetbal, gehandbald, gebasketball, gejeudebould, trampolinesprongen, gefietst of gedalyad worden. Op voorwaarde dat de regels van fair play heel nadrukkelijk medespeler zijn. Marco van der Laan van de stichting Sport, Tolerantie & Fair Play Nederland legt uit hoe dat in elkaar steekt. 'Bij Buurt Sport Spelen is winnen even belangrijk als fair play. Dus moet iedereen zich houden aan de spelregels én op een eerlijke, plezierige manier meedoen, met respect voor medespelers en de scheidsrechter. Ook tolerantie zit verweven in de Buurt Sport Spelen-formule: iedereen kan meedoen en we vragen uitdrukkelijk respect voor mensen die anders zijn. We hebben een speciale Fair Play Match ontworpen. Dat is een methode, waarbij een team punten kwijt raakt als het niet fair speelt. Dat bevordert dat teamspelers elkaars gedrag corrigeren. Dankzij de puntentelling wordt fair play in deze methode lonend.' Voor Van der Laan staat het vast dat de formule van Buurt Sport Spelen een positief effect heeft op de sociale cohesie in buurten. 'Het is helaas niet te meten, maar de signalen van vorig jaar uit Beverwijk zeggen mij genoeg. Buurt Sport Spelen zijn een prettige aanleiding tot contact tussen buurtbewoners. Je mag hopen dat deze activiteiten een structureel karakter krijgen.

bevordert buurtcohesie

door Rogier Wiercx

Foto's Marco van der Laan, Landelijk project coördinator Buurt Sport Spelen

Dan worden die contacten daarna waarschijnlijk ook blijvend.'

Heusden: geen etnische teams

Dat Buurt Sport Spelen geen speeltje voor grotestads wijken zijn, wordt duidelijk in Oudheusden, de wijk naast het prachtig gerestaureerde vestingstadje aan de Maas. Daar op het platteland wonen mensen op dezelfde manier bij elkaar als in de aandachtswijken van grote steden. Ze voelen zich achtergesteld bij de Gouden Eeuwse vesting, 'want daar kan altijd alles en hier nooit niks'. Nu er Buurt Sport Spelen worden georganiseerd zal dat dus op scepsis stuiten, vrees buurtwerker en organisator Jaap Boer, 'zoals bij alles wat we vanuit buurthuis De Schakel organiseren.' Natuurlijk heeft hij al eerder van alles geprobeerd om meer saamhorigheid en tolerantie te kweken tussen de langs elkaar heen levende bewoners. Veel autochtonen leven op zichzelf: ze parkeren hun auto op de stoep en veroorzaken regelmatig geluidsoverlast. Ouderen en jongeren zitten elkaar vaak dwars. En dat er op de deur van het buurthuis Stop Racisme staat, zal ook niet voor de sier zijn. Het buurtwerk heeft voor vrouwen, jeugd en jongeren allerlei activiteiten opgezet. Maar steeds klonteren de bezoekers langs etnische scheidslijnen samen. Gemengd wil niet lukken.

Laagdrempeilig

'In 1999 heb ik een wijkanalyse gemaakt. Bewoners klagen zelf over gemis aan saamhorigheid en verdraagzaamheid. Dat is een

goede basis om op verder te borduren, aldus Boer. 'De formule van Buurt Sport Spelen draagt door haar laagdrempeligheid bij aan betere betrekkingen tussen alle categorieën bewoners. Dat sluit perfect aan bij het probleem dat men zelf signaleert.' In Heusden vinden in voorjaar en zomer regelmatig Buurt Sport Spelen-activiteiten plaats, en misschien ook in de winter. Op 20 mei voor het eerst, als een soort kennismaking. In elke buurt van Oudheusden heeft zich onder impuls van Boer inmiddels een Buurt Sport Spelen-comité met vertegenwoordigers uit de buurten. Zij stellen in overleg met de andere bewoners ook de teams samen. Spelregel is dat teams in alle opzichten gemengd moeten zijn. Per straat of buurt worden rustige en actieve sporten en spelen georganiseerd: straatschaak en jeu de boules voor wie het graag rustig houdt; straathockey, skaten en het Turkse dalya-spel (inderdaad: dahlia) voor de actievelingen. Ook zullen er competities zijn tussen buurtteams, onder andere met beachvolleybal; elke buurt krijgt een cap in eigen kleuren. Met hun cap op gaan de buurtteams op bezoek bij elkaar. De spelleiding is in handen van plaatselijke sportverenigingen. 'Het moet allemaal leuk zijn om naar te komen kijken. En uitdagend voor iedereen en in principe ook voor iedere deelnemer toegankelijk,' aldus Boer. Tijdens de voorbereiding is hij niet over één nacht ijs gegaan. Hij heeft ervoor gezorgd dat op 16 mei een convenant is ondertekend door wethouder Klijns van Heusden, directeur Gerard Hendriksen van Sport

Tolerantie & Fair Play Nederland en directeur Gevers van welzijnsstichting Kwadrant. Daarin verplichten ze zich tot samenwerking om de Buurt Sport Spelen tot een succes te maken. Via infokrant "Houdeoe" zijn alle bewoners ingelicht over de activiteiten. Het openingsprogramma van 20 mei klonk als een klok: een klimwand, een Fair Play Match, pleinbasketbal met international Jeroen Borstel en coach J. P. Nichols van Canoe Jeans, sjoelen op een vijfmeter bak, straatvoetbal en tot slot een (sport?)drankje.

Uitbreiding

'Buurt Sport Spelen is voor ons een nieuw communicatiemiddel met onze doelgroepen. Laagdrempeilig, sportief, voor en door buurtbewoners. In dit eerste jaar betalen we de kosten uit een eenmalige bijdrage van de landelijke initiatiefnemers en uit regionale sponsoring door middenstand en bedrijfsleven. Voor 2001 heeft de gemeente zich verplicht om in een wijk van Vlijmen eenzelfde soort activiteiten te organiseren. Ik hoop dat het tegen die tijd goed loopt in Oudheusden, zodat ik mijn aandacht kan verleggen naar Vlijmen.' Venlo: dunken en demonstraties. Wie een trikebaan of een snelheidsfiets wilde zien, had op 21 mei op het Mgr. Nolensplein moeten zijn in het centrum van Venlo. Daar gaf ook Dansschool Tonja Jesse een demonstratie streetdance. En nog veel meer was er te doen op de eerste dag met Buurt Sport Spelen in een Limburgse stad. Het centrum beet daar de spits af, van de

zomer volgen nog Venlo-Noord en Blerick/Hazenkamp. 'Toen ik vlak voor 21 mei de vijftig jonge en oude, autochtone en allochtone vrijwilligers bij elkaar zag, wist ik al dat het zou gaan lukken,' zegt projectleider Ed Claassens. Hij is bij de gemeente medewerker sportstimulering. 'Volgend jaar willen we in alle negen wijken Buurt Sport Spelen organiseren. Het personeel wordt al geworven.'

Sportstimulering

In de erkende aandachtswijk Venlo-Noord doet de gemeente al sinds 1998 aan sportstimulering, betaald uit gelden voor het Grote Steden Beleid. Voor ouderen was er koersbal, voor allochtone vrouwen fietsles en aerobic, voor de jeugd judo en jazz dance. Af en toe voerde de gemeente overleg met een groepje bewoners, maar echt van de grond is het nooit gekomen. Daarom heeft Claassens vorig jaar al in het klein geëxperimenteerd met de Buurt Sport Spelen-formule die hij kende uit Beverwijk. 'In tegenstelling tot andere pogingen was dit een groot succes. Waarom? Omdat het door en voor de buurt was georganiseerd. We hebben vooral jongeren bereikt, dus dat moet dit jaar beter. Op mijn netvlies staat nog het beeld van een Turkse jongen van 10 die gezellig stond te jeu de boulen met een autochtone Venlose van 50.'

Voor de editie van 2000 heeft Claassens het welzijnswerk voluit ingeschakeld. Op hun beurt hebben buurtwerkers in drie wijken hun netwerk aangesproken. Dat leverde vele vrijwilligers op die de boel op de dag zelf opbouwden en afbraken. Bovendien vonden zij vrijwilligers van sportverenigingen bereid om de Buurt Sport Spelen te begeleiden. 'Dit keer moesten we snel handelen, omdat er een bijdrage van de Sport Tolerantie & Fair Play beschikbaar was. Dus hebben we ingezet in op haalbaarheid. Als ik de programma's van 21 en 24 mei en 25

juni bekijk, dan valt me op dat jong en oud echt aan hun trekken komen,' aldus Claassens.

Het welzijnsnetwerk

Na de zomer zal Venlo de activiteiten evalueren. 'We drijven sterk op het buurtwerk van de welzijnsstichting. Dat bevalt ons goed. Het welzijnswerk was bereid om prioriteit te geven aan de Buurt Sport Spelen. Men ziet dat de gemeente van breedtesport een structurele activiteit wil maken en speelt daarop in. Binnenkort treden er in Venlo twee sportcoaches aan om in 2001 de Buurt Sport Spelen te organiseren. Bovendien komen er vier ID-sportbuurtwerkers in dienst. We hebben als gemeente al een beroep gedaan op de landelijke stimuleringsregeling voor breedtesport. In samenspraak met sponsors krijgt de sociale cohesie via sport en spel bij ons een faire kans.'

Utrecht: eerste grote stad

In de Domstad wordt eind augustus de Buurt Sport Spelen-formule voor het eerst uitgetest in een grote stad. 'Voor ons is breedtesport een speerpunt,' zei wethouder Jan van Leijenhorst namens het college van B en W bij de presentatie van de plannen op 19 mei. 'We hebben al projecten lopen waarbij scholen samenwerken met sportverenigingen. Bij de Buurt Sport Spelen is de aandacht meer gericht op contacten van wijkbewoners, terwijl ook de sportverenigingen weer in beeld komen.' Ter plekke werd een convenant ondertekend door wethouder Van Leijenhorst, Willem van der Wiel van de stichting Welzijn Utrecht Zuid-Oost, en Kees Stuuroop namens de drie landelijke initiatiefnemers.

Inez Faber geeft leiding aan het Utrechtse project dat net uit de startblokken is geschoten. 'We hebben via ons netwerk al enkele enthousiaste kandidaten voor buurt-

comités gevonden. Dat zijn de mensen die altijd wel wat willen doen voor de wijk. Via hen hopen we nieuwe contacten te leggen, ook met allochtonen.'

Hoe het programma er uit zal zien, hangt af van de inbreng van de nog te vormen buurtcomités. Faber beseft dat het kort gaat is. Vanwege de vakantie moeten de Buurt Sport Spelen in een mum van tijd opgezet worden. 'Ik schat dat we een week of twee achterstand hebben op ons schema,' aldus projectmedewerker Arjan Driessen. Volgens wethouder Van Leijenhorst is Utrecht blij met de Buurt Sport Spelen. 'Toen we de vraag voorgelegd kregen, hebben we gekeken in welke wijk dat zou kunnen. Omdat andere wijken al op een enige manier met breedtesport bezig zijn, hebben we voor Zuid-Oost gekozen. Ik verwacht dat we op deze manier een mooie slag kunnen maken in de aanloop naar nog meer breedtesport.'

Colofon

De Buurt Sport Spelen zijn een co-productie van het Landelijk Centrum Opbouwwerk, de Stichting Sport, Tolerantie & Fair Play Nederland en de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. De formule wordt in 1999 (Beverwijk) en 2000 (Heusden, Venlo, Utrecht) uitgetest. Daarna wordt de formule uitgebreid beschreven in een werkboek. Voor de proefprojecten was aparte financiering beschikbaar. In de toekomst worden de Buurt Sport Spelen betaald uit lokale sponsoring en gemeentelijke subsidies voor breedtesportstimulering.

De coördinatie van het landelijke proefproject is in handen van:

Marco van der Laan,
Postbus 53,
3828 ZH Hoogland,
tel. 033-4330994.

Informatie ook op Internet: www.sportief.nl
onder de toets: projecten.

Contactpersoon bij het LCO is Kees Stuuroop,
tel. 038-4232112

door Sikko Cleveringa

column

Over open deuren en de meerwaarde van zelforganisatie

door Sikko Cleveringa, NKS, Projectleider Breedtesportstimulering "Het probleem van integratie van alloctonen in de Nederlandse samenleving is in zijn essentie terug te voeren op het verschil tussen de collectieve wij-cultuur die zij vanuit hun eigen samenleving meemen en de moderne ik-cultuur van het westen", aldus de Nederlandse goeroe van de interculturele communicatie Geert Hofstede onlangs op het symposium "Sport zonder Grenzen" op het nationale sportcentrum Papendal. Hij was al ruim over de helft van zijn betoog en ik zat gefascineerd te kijken hoe hij zijn misschien wel twintig jaar oude sheets over de 'software of the mind' nog steeds met zoveel verve over het voetlicht wist te brengen. Tot op dat moment een herhaling dus van zetten, maar dat viel niet zo op want niemand van het gezelschap van topsporter tot alloctone amateurvoetballer was er tot dusver in geslaagd het praten over sport en alloctonen een stap verder te helpen.

Nu dan een actuele wending van Hofstede naar de alloctoon, en dat was een onverwachte meesterzet. Ik veerde op en ik merkte dat ik niet de enige was in de zaal. Het was een open deur weliswaar, maar wat een monumentale! Het voordeel van een open deur is dat je lucht krijgt en dat er licht naar binnen valt. Een monumentale deur blijft bovendien openstaan door zijn gewicht zodat andere open deuren luidruchtig gaan klapperen of (pets) dichtslaan. De gespreksflarden van die middag werden als loos geratel of vielen bruusk op hun plaats.

Maar misschien was het ook gewoon de vreugde van de herkenning. Nog geen week ervoor schreef ik in een artikel over de jongerenorganisatie Fomtugol in Burkina Faso: "Je zou ze multiculturele jongeren kunnen noemen, met tenminste twee leefwerelden, met de ene voet in de traditionele cultuur van het groepsbelang en met de andere voet in de moderne cultuur van het eigenbelang. Jongeren kunnen niet meer in de voetsporen van hun ouders treden. En dat willen ze vaak ook niet meer omdat ze hebben gezien dat er meer te koop is. Ze staan als eerste generatie opeens alleen in de wereld met moderne vragen als 'wie ben, wat wil ik' en 'wat ga ik ondernemen in mijn leven'.

En de antwoorden vinden op die vragen is verdomd lastig, als je niet een moderne opvoeding hebt genoten. Geen ander vak geleerd dan dat van de ouders, enkele lokale talen machtig (Burkina heeft er 60) maar niet de moderne (Frans) die je moet kunnen lezen en schrijven om toegang te kunnen krijgen tot de moderne wereld. Ze staan vaak met lege handen en een mond vol tanden. En dat doet pijn.

Maar met niets anders dan je eigen lijf kan je nog wel aan muziek, dans en sport doen en deze kunnen de mogelijkheid bieden om je alsnog als individu krachtig te manifesteren en zelf keuzes te maken". Ik zap weer even terug naar Nederland. De Postmen wieken op bevrijdingsdag met een helikopter van festival tot festival met hun Social Live boodschap. Multiculturele jongeren trekken zich op aan rap. De heren staan achter op het CD hoesje in een statige biblio-

theek. Ik werk bij de Nederlandse Katholieke Sportfederatie. Wij doen een campagne "Thuis in je club" en de "Waarde(n)volle club". Zelforganisatie emancipeert. Zelforganisatie is in. Op de TV zie ik hoe de lintjesregen massaal blijft hangen aan de revers van kader van lokale vrijwilligersorganisaties. Zelfs de koningin is het met ons eens.

Zap naar Burkina. Bouba Dicko, leider van Fomtugol, vertelt mij; "Jongeren van nu moeten voortdurend schakelen tussen een traditionele en moderne leefwereld. Ze voelen zich daarbij zo onmachtig dat ze zich voor beide werelden zouden willen afsluiten. Maar zonder contact met de buitenwereld zit je in een vacuüm, kan je geen lucht meer krijgen en raak je in een impasse. Het antwoord van Fomtugol daarop is ruimte maken voor een eigen leefwereld waarin we ons thuis kunnen voelen. Met exponenten van jongerencultuur zoals muziek, dans, radio en sport kunnen we ons uiten en op een eigen manier naar buiten treden, weer ademen. Dat geeft natuurlijk zowel positieve als negatieve reacties die dan weer verwerkt kunnen worden tot nieuw en succesvoller gedrag. Kansarme jongeren moeten die ruimte echter zelf bevechten en organiseren".

Zap naar Nederland. Tilburg. Het is 17 juni 2000 en het is feest. De Postmen staan op het podium van Festival Mundial en Bouba Dicko staat er naast. Op het jongerenplein doen streetdance meiden, breakdancers, boarders en straatvoetballers fondswerwing bij wijze van "Sports Community Action" voor zelforganisaties van jongeren in Burkina. Bij een goed resultaat krijgen ze zelf voldoende premie om een half-pipe voor het skate park te kopen. Wil van de Leur waagt een dansje met Silvia Borren van de NOVIB. Opbouwwerk en ontwikkelingswerk hebben elkaar eindelijk gevonden op een gemeenschappelijke onderzoeksagenda. "De meerwaarde van zelforganisatie" rond exponenten van jongerencultuur van kansarme ofwel multiculturele jongeren in Noord en Zuid. Met een bescheiden werk- en reisbudget kan het LCO verschillende ervaringsdeskundigen faciliteren die met één en dezelfde onderzoeksagenda in wisselende coalities handlingsonderzoek willen doen in zowel Burkina Faso als in Nederland. Hoe en waarom initiëren kansarme jongeren zelforganisaties? En wat komt er bij kijken om dat optimaal te organiseren? De verschillen in context zullen groot zijn maar we delen een monumentale open deur als ijkpunt: de spagaat tussen collectieve-cultuur en ik-cultuur met als antwoord van Fomtugol en de Postmen; zelforganisatie binnen de eigen jongerencultuur. Geert Hofstede mag blijven. □

Wegwijs in Rotterdam?

De kwaliteit van de voetgangersbewegwijzering in Rotterdam

Onlangs presenteerde het **Kwaliteitspanel Rotterdam** zijn vijftiende rapport aan de gemeente Rotterdam over de kwaliteit van de voetgangersbewegwijzering in Rotterdam. Het Kwaliteitspanel heeft samen met vrijwilligers van de landelijke Voetgangersvereniging de kwaliteit getoetst van de ANWB-voetgangersbewegwijzering in het centrum van Rotterdam. In de rapportage blijkt dat Rotterdam nog wel even de mouwen moet opstropen om als Culturele Hoofdstad 2001 de bezoekers de juiste weg te kunnen wijzen.

Een belangrijk punt van kritiek van het panel is dat bij het uitstippelen van de voetgangersroutes vaak is gekozen voor routes langs de grotere verkeerswegen als het Weena, Coolsingel, Blaak, Westblaak en Westzeedijk. Dit gaat vaak ten koste van toeristisch aantrekkelijker routes. Zo wordt men op weg naar het Historisch Museum op het Eendrachtplein langs de West Blaak gestuurd, terwijl men ook binnendoor kan via de voetgangerszone van de Oude Binnenweg en het Binnenwegplein, bezoekers voor de 'Oudehaven' worden bij het Oostplein de drukke Burgemeester van Walsumweg opgestuurd in plaats van het

evenwijdig lopende Haringvliet, en de wandelaar die vanaf de Euromast op zoek is naar restaurant Parkzicht in Het Park wordt buitenom Het Park geleid.

Behalve deze routeplanning zijn ook de routes zelf niet optimaal aangegeven. Meerdere bordjes wijzen bezoekers faliëkant de verkeerde kant op. Ook is niet altijd duidelijk welke richting de bordjes op wijzen. Routes worden onvoldoende aangepast aan veranderende situaties. Een sprekend voorbeeld is de situatie rondom de Erasmusbrug. Bij de oprit van de Erasmusbrug worden voetgangers wel gewezen op het 'voetveer' naar de Kop van Zuid in de Veerhaven, maar zij worden er niet op attent gemaakt dat de oversteek inmiddels ook via een voetpad over de Erasmusbrug te maken is.

Verschillen in benaming op de richtingbordjes en de bestemming leiden eveneens tot verwarring. Dit geldt bijvoorbeeld voor toeristen die onderweg zijn naar het 'voetveer' voor de Kop van Zuid. Bij het water aangekomen moeten zij zelf op het idee komen dat ze aan boord moeten gaan van de 'Watertaxi Hotel New York'.

Eenmalig de stofkam door het huidige bewegwijzeringssysteem halen, zou geen kwaad kunnen.

Een aantal verwijzingen kunnen afvallen, anderen zouden toegevoegd

moeten worden. Zo vraagt het panel zich af waarom de toerist verwezen wordt naar 'de bloedbank'? Het NAI komt er daarentegen met een enkele verwijzing op een bordje (en dan nog bovendien in de verkeerde richting) wel erg bekaaid af. Ook de startpunten van wandelingen zouden nog wel eens onder de loep genomen kunnen worden. De VVV verdient toch tenminste een vermelding op een routewijzer zodra men het Centraal Station verlaat. Het Stadhuis heeft eveneens reden tot klagen: pas bij het Hofplein wordt men op het Stadhuis attent gemaakt.

Meer dan eens is de controlegroep van de Voetgangersvereniging, na het raadplegen van de bewegwijzering, nietsvermoedend de verkeerde kant opgewandeld. De conclusie van het Kwaliteitspanel Rotterdam is dan ook niet mals: als dit geoefende wandelaars overkomt, dan zal dit zeker gebeuren bij de gemiddelde toerist die, behalve op de routebordjes, ook nog op het verkeer moet letten en van de toeristische omgeving wil genieten.

Voor het bestellen van rapporten van het Kwaliteitspanel Rotterdam kunt u bellen met het Landelijk Centrum Opbouwwerk 070-3804431

Bewonersondersteuning in Rotterdam

In zijn column *De Coolsingel in het Rotterdams Dagblad* (11-4-2000) schrijft Kor Kegel enige bespiegelingen op omtrent bewonersondersteuning. Wellicht heeft dit stukje meningsvorming betekenis voor de vakgenoten en beleidmakers ook in andere gemeenten.

Ondersteuning van bewoners

Het komt op een raar moment, dat de gemeente Rotterdam aankondigt een stedelijk debat te willen organiseren over de toekomst van de bewonersondersteuning. Want: waarom nu?

Het gemeente bestuur is zich er al langer van bewust dat de problemen van de stad alleen zijn op te lossen met een stevige samenwerking tussen overheid, ondernemers, verenigingen en bewoners. Er ligt een nota op tafel over interactief beleid maken, waar de gemeenteraad zich nodig over moet uitspreken. Wil de raad het echt, samen met de burgers beleid maken? En wat heeft de raad er voor over? Een verduidelijking zou een beter begin zijn van een debat over bewonersondersteuning.

Het zou meer vertrouwen geven. Weliswaar zegt de gemeente in een persbericht, dat het niet de bedoeling van het debat is om tot bezuinigingen te komen, maar ... er zijn tegenwoordig meer organisaties die een steentje kunnen bijdragen aan het betalen van professionele ondersteuning. Denk aan de woningcorporaties, die wettelijk verplicht zijn tot overleg met hun huurders en faciliteiten beschikbaar moeten stellen. Het mag niet zo zijn dat de gemeente denkt daardoor zelf goedkoper uit te kunnen zijn. Dat zou blijik geven van een ernstige misvatting.

Voor actieve bewoners, niet alleen in Rotterdam, maar in alle gemeenten, is het namelijk niet eenvoudiger geworden om invloed te hebben op ontwikkelingen in hun woonomgeving. Met het opzooieren hebben veel wijkbewoners natuurlijk een belangrijke aanzet gegeven om de leefbaarheid te verbeteren, maar er zijn geregeld belemmeringen waardoor bewoners de moed in de schoenen zinkt. Het kan zijn dat de onveiligheid tijdelijk toeneemt, of dat de straatvervuiling zo erg is dat er niet tegenop te opzooieren valt. Maar er zijn ook andere omstandigheden, die het voor bewonersorganisaties of -verenigingen niet gemakkelijker maken. Het feit, dat de gemeente 'macht' weggeeft door diensten te verzelfstandigen of op afstand te zetten, betekent dat de bewoners meer overleg-

partners aan de wijktafel krijgen: de corporaties, het nutsbedrijf, de politie, het club- en buurthuiswerk. Vroeger kon je proberen de gemeente te overtuigen. Maar de vandaag de dag moet het bewonerskader proberen al die partijen tot actie te bewegen. Dat valt bepaald niet mee, zeker niet voor vrijwilligers in hun vrije tijd.

Neem daarbij de toegenomen betekenis van marktpartijen (projectontwikkelaars) en dan zie je dat er voor bewonersparticipatie toch bepaald drempels zijn opgeworpen. De politiek zegt te gauw dat de lauwe interesse van bewoners aan de individualisering ligt. Dat is een gemakzuchtige verklaring. Het klopt niet. Bewoners zijn wel degelijk te porren voor meepraten en meedoen, maar je moet het goed organiseren.

Rotterdam heeft altijd een redelijke reputatie gehad als her erom ging bewoners te betrekken bij stadsvernieuwing. Steden als Schiedam, Vlaardingen en Dordrecht kopieerden die structuur. Een beetje gemeente heeft nu wel fatsoenlijk wijkoverleg met bewoners. Maar de professionele ondersteuning van bewoners is niet meegegroeid met de complexer wordende maatschappij. Nu de overheid meer nadruk legt op de samenhang van beleidsterreinen, vraagt dat ook van wijkbewoners dat ze de kwaliteit van hun adviezen opschroeven. Echter, de ondersteuning laat te wensen over. Er zijn te weinig opbouwwerkers en architecten die volledig ten dienste staan aan de bewoners.

Er is veel veranderd. Voldoende reden voor een debat. Er bestaat geen twijfel aan het nut van bewonersbetrokkenheid, zegt de gemeente, maar het is tijd voor een aantal vragen. Hoe kan de inbreng van bewoners worden verbeterd? Hoe raken meer bewoners bij de wijk betrokken? Ligt er voor de samenlevingsopbouw een nieuwe taak? Moeten er projectgroepen komen voor wijkkwaliteit? Wat moeten de wijkcentra beter doen? Maar ook: wat doet de gemeente met de adviezen van de staatscommissie-Elzinga voor meer democratie? Het debat mag daar niet aan voorbijgaan. Daar zou elke gemeente in de Rijmond het over moeten hebben. □

cartoon

Utrecht vreest dichttimmeren van Langerak

Utrechts Nieuwsblad 20-3-2000

Eigenaren van illegale schuttingen in leidsche Rijn krijgen het aan de stok met de gemeente Utrecht. Volgens de gemeente is er sprake van een ware wildgroei en dreigt de wijk volledig dichtgetimmerd te worden.

De gemeente heeft een folder met alle ins en outs over schuttingen in de nieuwbouw. Zo mag een schutting, die grenst aan de openbare weg, niet hoger zijn dan een meter. Probleem in de wijk Langerak is dat veel huizen zowel voor als achter aan de openbare weg grenzen. Om een beetje privacy te krijgen pakken veel bewoners dan al gauw de Gammacatalogus van de plank. Een illegale schutting is sneller gebouwd, dan de gemeente 'm weer weggrijpt. Zo'n dertig inwoners van Langerak kregen zes weken geleden een brief van de gemeente over hun schutting. 'Het ging om een zogenaemde vooraanschrijving', zegt gemeente-ambtenaar M. van der Werf. Hij is projectleider bouwbeheer in Langerak. 'De mensen kregen zes weken de tijd om hierop te reageren'. Zo konden ze bijvoorbeeld alsnog een vergunning aanvragen.

Aan de hand van het vergunningenbeleid voor Leidsche Rijn dat het college van burgemeester en wethouders deze week heeft vastgesteld, kan de dienst bouwbeheer precies vaststellen wat illegaal is. Eigenaars van illegale bouwwerken krijgen binnenkort een definitieve aanschrijving om de schutting weg te halen.

'Als ze dat niet doen, doet de gemeente dit op hun kosten', zegt van der Werf. Overigens kijkt de gemeente wel naar bijzondere omstandigheden. Zo heeft een aantal bewoners van een rijtje op de Skageraklaan collectief een schutting geplaatst en hiervoor collectief een vergunning aangevraagd. Deze achtertuinen grenzen direct aan de straat.

De Utrechtse welstandscommissie vindt de geplaatste schuttingen echter niet acceptabel, zegt Van der Werf.

□

Kansen voor een sociaal bestek

Bouwstenen voor sociale activering

door Fenny Gerrits

Onlangs vond in de burelen van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een ronde tafel-gesprek plaats over het project 'Bouwstenen voor sociale activering'. Het project 'Bouwstenen' richt zich op langdurig werklozen uit het souterrain van de samenleving. Voor een deel lukt het, personen door te laten stromen naar betaald werk, voor een deel niet. Op de begeleiding van laatstbedoelde categorie is de term 'zinnvolle sociale activering' van toepassing. Doel van de 'ronde-tafel' was inventarisatie van kansen en knelpunten voor samenwerking van sociale zaken, welzijn, woningbouwcorporaties en de bouwsector bij het uitvoeren van sociale activeringsprojecten. De 'ronde-tafel' maakte deel uit van het traject 'kennis- en ervaringsuitwisseling' van het landelijke pilotproject 'Bouwstenen voor sociale activering' dat wordt uitgevoerd door het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO) en de Stichting Aanzet met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), directie Sociaal Beleid.

Deelnemers aan de 'ronde-tafel' waren vertegenwoordigers van de ministeries van VWS en SoZaWe. Ook de koepel van woningbouwcorporaties Aedes was vertegenwoordigd, evenals het ISSA (Informatie en Servicepunt Sociale Activering, zie kader). Daarnaast namen nog een aantal vertegenwoordigers van de bij de landelijke pilot betrokken

Wat is het ISSA?

Sociale Activering is een onderdeel van de kabinetsbrede inzet om achterstanden van burgers en bevolkingsgroepen te voorkomen of op te heffen. Sociale Activering heeft te maken met verschillende beleidsterreinen. Het gaat vooral om sociale zaken, arbeid, welzijn en gezondheidszorg. Daarom moet er een goede onderlinge afstemming en informatie-uitwisseling plaatsvinden tussen de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Door de Directie Bijstandszaken van SZW en de Directie Sociaal Beleid van VWS is een Informatie- en Servicepunt Sociale Activering (ISSA) opgericht. Het werkgebied van dit gemeenschappelijk steunpunt richt zich op sociale activering vanuit de samenhang en koppeling met bovenomschreven beleidsgebieden. Het ISSA bouwt voort op de ervaringen van het voormalige Informatie- en Servicepunt (ISP) voor de bijstandsexperimenten en is organisatorisch ondergebracht bij de afdeling Activering van de Directie Bijstandszaken van het ministerie van SZW. De inhoudelijke aansturing geschiedt door de Werkgroep Sociale Activering, waarin beide ministeries zijn vertegenwoordigd.

Wat gaat het ISSA doen?

Het ISSA volgt de ontwikkelingen op het gebied van sociale activering op lokaal en regionaal niveau en rapporteert en signaleert vanuit rechtstreekse contacten met de uitvoeringspraktijk. De resultaten hiervan worden gebruikt bij de verdere beleidsontwikkeling rondom sociale activering. Hiernaast ondersteunt het ISSA de implementatie van sociale activering op lokaal niveau. Verder draagt het ISSA zorg voor de toegankelijkheid en overdraagbaarheid van informatie, onder meer door het onderhouden van een databank. Het ISSA wordt gevormd door medewerkers van SZW en VWS. Daardoor wordt de samenhang met de beleidsterreinen van beide ministeries gewaarborgd. De coördinator is mevrouw A.G.M.A. Weesie.

Het secretariaat is bereikbaar onder telefoonnummer 070-3335482.

gemeenten Bergen op Zoom, Gouda en Zwolle deel aan de 'ronde-tafel'. Vestigingsleider van LCO-Zwolle, Kees Stuurup en algemeen coördinator van Aanzet, dhr. Piet Willems en Karin Prinsen, projectleider Bouwstenen tekenden onder meer voor de organisatie ervan. De 'ronde-tafel' ging van start naar aanleiding van de vraag van Kees Stuurup. Hij vroeg zich af wat het project precies toevoegt aan andere bestaande projecten en mogelijke constructies op dit gebied. De kenmerken van Bouwstenen zijn:

- een informele werkwijze, uitgaand van wat de mensen zelf kunnen
- er is sprake van een combinatie van verschillende partners die samenwerken, waarbij samenwerking met de bouwsector en woningcorporaties vooral aandacht verdient
- het project richt zich toch op een specifieke doelgroep. Wat is de precieze doelgroep?

In gesprek dat zich vervolgens ontspan nam de heer G. Koster het woord om het ISSA even nader voor te stellen. Hierbij maakt hij ook melding van de stimuleringsregeling voor lokale projecten. Deze Stimuleringsregeling sociale activering biedt gemeente de gelegenheid om een aanvraag in te dienen voor een bijdrage van maximaal 100.000,- gulden. De doelstelling van de regeling is om gemeenten een extra impuls te geven en financiële ondersteuning te bieden bij het (verder) ontwikkelen van sociale activering. De Stimuleringsregeling sociale activering is een tijdelijke en eenmalige regeling die vanaf 31 januari 2000 geldt. Gemeenten kunnen uiterlijk voor 1 juli een aanvraag indienen. Voor vragen over deze

Stimuleringsregeling kan men bij het ISSA terecht (zie kader).

De heer Bachofner van het ministerie van VWS, Directie Sociaal Beleid sprak zich in positieve bewoordingen uit over het project Bouwstenen. Hij stelde dat het uitstekend in het beleid van VWS past om een project als Bouwstenen te ondersteunen, omdat het project meerdere doelstellingen tegelijk dient. Dit geeft aan het project een meerwaarde. Het project haalt langdurig werklozen uit hun isolement en geeft een impuls aan een integrale aanpak van sociale problemen.

De heer Botter, programmahouder Directie Sociaal Beleid, afdeling Lokaal Beleid, vulde aan dat ook de nieuwe Nota Wonen (die inmiddels is verschenen, red.) veel aanknopingspunten biedt voor projecten die een combinatie van sociale activering en leefbaarheid in zich herbergen.

Het oorspronkelijke project van Aanzet, Bouwen en Huisvesten, begon met het opknappen van een oud bankgebouw aan het Hinthamereinde in Den Bosch en kende niet alleen als doelstelling het opknappen van oude panden door, maar ook voor de doelgroep. Zoals het Vicki Brownhuis (een opvanghuis voor kankerpatiënten), dat uiteindelijk werd gevestigd in het voormalige bankgebouw. In 1999 heeft Aanzet de doelstelling verbreed naar sociale activering en de ontwikkeling van samenwerking tussen verschillende instellingen, uit verschillende sectoren.

Project Tulpstraat

Een van de aanwezigen op de 'ronde-tafel', Marcel Ophuis, sectormanager van Stad en Werk te Zwolle gaf een presentatie van het project in de Tulpstraat, waar langdurig werklozen zijn ingeschakeld bij de renovatie van het corporatiebezit in de vooroorlogse wijk Assendorp. De doelstelling van Stad en Werk (dochter van stichting Stad en Welzijn), is sociaal maatschappelijk ondernemen. Er worden bedrijven opgezet, er wordt bedrijfsmatig gewerkt. Momenteel werken er 75 mensen. Tijdens de duur van het project werd de werkwijze minder productgericht. De doelgroep vergde meer en meer begeleiding. Hieruit kun je duidelijk opmaken dat de arbeidsmarkt is afgeroomd en momenteel de echte harde kern van werklozen wordt bereikt. De consequentie hiervan is dat er in soortgelijke projecten als in de Tulpstraat meer begeleiding nodig is om het gewenste resultaat te bereiken. Als belangrijkste succesfactor van het project noemde Ophuis de status van de coach van Stad en Werk die de positie innam van aannemer ten aanzien van de opdrachtge-

ver. Van de 19 deelnemers zijn er 5 doorgestroomd naar regulier werk en 12 naar een project van Stad en Werk. Van 2 deelnemers is niet bekend wat er van ze is geworden. Van de totale renovatie moest op een gegeven moment het schilderen van de dakgoot worden uitbesteed (150 meter lang!). Deze

wat heeft de bouw er zelf voor over? Hoe neem je zulke groepen op in het bestek als bouwver? Is het nuttig om te pleiten voor een soort sociaal bestek in de bouw?

De heer Brouwer, landelijk coördinator projectgroep Sociaal Bestek Rijksoverheid constateerde dat de bouw een tekort aan vak-

De foto is genomen ter gelegenheid van het bereiken van het hoogste punt van een door Aanzet gebouwd clubhuis.

klus was duidelijk te zwaar en te langdurig voor de doelgroep.

De bouw

Na de pauze werd verder gesproken aan de hand van een aantal vragen die zich richtten op de bouwsector als 'werkgever' van sociale activeringsprojecten. Welk potentieel heeft de doelgroep? Is de bouw wel een goede plek om mensen te activeren? En

lieden kent en mensen wil laten instromen. Hierbij zou het mogelijk zijn dat de aannemer een sociaal bestek aanneemt, van tevoren. Dit zou kunnen betekenen dat 2 tot 5 % van de loonkosten bestemd is voor sociale begeleiding van de doelgroep. Op dit moment is in de bouwsector afgesproken dat men ernaar streeft mensen uit de doelgroep op deze wijze aan het werk te

zetten, maar dat beperkt zich tot bouwwerken in rijksopdracht. In de discussie kwam naar voren dat het interessant werd gevonden deze werkwijze door te trekken naar de hele bouwsector. Vooral omdat men daar ook volstrekt onderschat hoe moeilijk die eigenlijk is.

punt is dat mensen eerst een voortraject moeten doorlopen voordat er aan arbeidstoeleiding kan worden gedacht. Kees Stuurup: "Al werkende weg leren bijvoorbeeld aannemers 'hoe het gaat' en hoe ze zich moeten opstellen. De opdrachtgever erkent de projectcoach van Stad en Werk

gaat van de productiviteit af. Mensen moeten wel affiniteit hebben met de bouw: deelnemers moet willen en kunnen werken in de bouw. De wetgeving van het kabinet moet nog door de kamer. Er ligt een voorstel voor om WAO-ers 10% extra te laten verdienen.

De heer de Kok van Aedes, koepel van woningbouwcorporaties vroeg zich af wat de rol van woningbouwcorporaties zou kunnen zijn. Bijvoorbeeld de aankoop van oude panden die moeten worden opgeknapt voor sociale doelen, zoals Aanzet oit in Den Bosch is begonnen. Zou het initiëren van dergelijke werkprojecten in de toekomst een taak van woningbouwcorporaties moeten worden? In het kader van de herstructurering, zoals die overal van start gaat op instigatie van de Impuls Stedelijke Vernieuwing (ISV) zou het mogelijk zijn dat woningbouwcorporaties, net zoals Aanzet dit heeft gedaan zich op dezelfde wijze inzetten voor 'moeilijke panden' (minder commercieel gericht). Volgens de Kok moet niet worden vergeten dat de sociale verankering van hun activiteiten nog steeds in de missie van woningbouwcorporaties staat. Volgens de heer Botter van VWS bestaat er een tekort aan allerlei vormen van opvang, dit gegeven zou kunnen worden gekoppeld aan het beleid van woningbouwcorporaties. Die koppeling zou kunnen worden uitgevoerd door inschakeling van het regulier onderwijs in de begeleiding van de doelgroep. Per stagegroep zou je 1 fase 4-client kunnen toevoegen. Dit zou enigszins de druk op de werkplek in het sociale activeringsproject kunnen verminderen, doordat de doelgroep een stukje formele scholing heeft opgedaan in het onderwijs.

De heer Botter nodigde Aedes en het LCO uit om eens te verkennen of er een 'combi' kan worden gemaakt in het kader van de vijfde nota Wonen, van het ministerie van VROM.

Als opmaat voor een landelijke conferentie over dit thema, zoals die is gepland in de loop van het project, was de middag een succes. De vertoonde video over het project Bouwstenen voor sociale activering kan worden besteld bij:

Projectbureau Bouwstenen,
telefoon 073-6123324.

Voor nadere informatie over het project kunt u bellen met Karin Prinsen, projectleider 'Bouwstenen'.

Informatie over het project Tulpstraat te Zwolle vindt u op de website van het project: www.stad-werk.nl.

Denie de Jong, algemeen bedrijfsleider van Werkmaatschappij De Samenwerking in Roosendaal voegt hier aan toe dat een aannemer niet zelf de doelgroep kan begeleiden. Hiervoor moet hij menskracht inhuren en kunnen financieren. De begeleiding van langdurig werklozen wordt steeds moeilijker in verband met medische en sociale beperkingen van de doelgroep. Ook de taalachterstand vormt een groot probleem. Het

als aannemer. Dat is cruciaal, dat je als coach gelijkwaardig bent aan de aannemer uit de harde sector. Zo kun je ook een sociaal bestek uitvoeren. De heer Botter voegt er aan toe dat mensen vaak meer kunnen dan je van te voren beseft of inschat. Het voortraject, dat de heer de Jong bepleitte mag niet te lang duren. Tijdens het voortraject ben je al aan de slag met begeleiding op de plek. Dit

Kiosk

door Jos van Meeuwen

Albert Heijn

"Respect staat bij ons hoog in het vaandel" (Hans Gobes, directeur Communicatie van Ahold)

Zeggenschap, tijdschrift over arbeidsverhoudingen van april 2000 biedt een bedrijfssportret van 's lands grootste kruidenier die voor ons op de kleintjes let.

Directeur communicatie Hans Gobes en directeur management development en organisatie Arthur Brouwer gaan in een dubbelgesprek in op vragen over het personeelsbeleid en de opstelling van Ahold in het buitenland. Volgens hen hanteert het concern in het buitenland dezelfde normen en waarden als in eigen land en staan de mensenrechten hoog op de agenda.

Uit een gevoel van maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt Ahold in samenwerking met lokale overheden bij aan het verbeteren van de situatie in verpauperde wijken, zowel in Nederland als in landen als de Verenigde Staten, door er winkels te vestigen met personeel uit de wijk en door het steunen van sociale activiteiten.

Het bedrijf houdt in zijn beleid rekening met plaatselijke gebruiken en omstandigheden, zoals ten aanzien van prestatiebeloning: *"De hoogte van de prestatiebeloning is cultureel bepaald. In Azië is het bijvoorbeeld heel gewoon dat een kwart van het salaris van een manager bestaat uit bonussen, en ook de Amerikanen hebben een veel agressievere manier om prestaties te belonen. Wij Nederlanders houden er niet*

van om individuen voor te trekken. Bovendien is het zeer moeilijk objectieve maatstaven aan te leggen als je de beloning individueel maakt (...). Nederlanders vinden het ook leuk als groep beter te zijn dan een andere groep. We hebben nu eenmaal competities zoals de beste winkel van Nederland. Hoewel we nog niet zover zijn, zie ik wel mogelijkheden om daar een beloning aan vast te knopen".

Ahold is een platte organisatie met slechts vier hiërarchische niveaus. Dat maakt het extra moeilijk om vanuit de werkvloer op te klimmen naar het management al zijn er binnen hetzelfde niveau mogelijkheden om carrière te maken en meer te gaan verdienen via doorstroming naar andere functies en disciplines. Ahold wil meer vrouwen en allochtonen, die nu vaak werkzaam zijn op uitvoerend niveau, op managementsniveau. Wat betreft vrouwen lijkt dat te lukken. Het blijkt een stuk lastiger om voldoende geschikte allochtone medewerkers te vinden, zelfs rekening houdende met de culturele eigenaardigheden van etnische bevolkingsgroepen. Ahold gaat die uitdaging echter niet uit de weg. De twee managers van Ahold krijgen van Zeggenschap ruim baan om hun bedrijf te presenteren als een sociale, typisch Rijnlandse onderneming: *"Ja, de klanten en de medewerkers, dat is voor Ahold de sleutel waar alles om draait. 'En vergeet de leveranciers niet', voegt Gobes toe. De aandeelhouders hebben minder inbreng. 'Die kunnen hun zegje doen in de aandeelhoudersvergadering, en dat moet ook zo*

blijven'. Hij, en met hem de andere Ahold-topmensen, liggen er dan ook niet wakker van als het bedrijf ondergeëvalueerd is op de beurs en afgedaan wordt als behorend tot de oude economie. 'Als het goed gaat met de klant, de medewerker en de leverancier, komt de aandeelhouder vanzelf aan zijn trekken'. Hij moet zich dus niet met het bedrijfsbeleid bemoeien. 'De klant bepaalt of we goed bezig zijn door bij ons te kopen'.

Enig weerwerk tegen het rooskleurig beeld van de, volgens de lezers van *Intermediair*, absoluut beste werkgever van Nederland, biedt Willem Noordman, bestuurder van FNV Bondgenoten. Volgens hem is Ahold weliswaar voor zijn werknemers als werkgever *'een fractie beter'* dan de meeste andere bedrijven in dezelfde branche, maar kunnen er met name voor het gewone winkelpersoneel nog heel wat zaken verbeterd worden.

Werknemers, die op hun rechten staan, staan bij het bedrijf al snel te boek als lastig of inflexibel. De internationale vakbeweging betreurt het dat Ahold zich niet wereldwijd commiteert aan de conventies van de internationale arbeidsorganisatie ILO op het gebied van werknemersrechten: *"Het concern stelt zich nog steeds op het standpunt dat het zich houdt aan de nationale wetgeving. Het is dan alleen jammer dat werknemersrechten in sommige landen waar Ahold actief is, niet of slecht geregeld zijn".*

Paul Elshof schetst de keerzijden van het zegenrijke werk van Ahold in het buitenland, met name in de derde wereld.

Waar het concern zich vestigt, wijzigt zich het hele distributie- en toeleverancierssysteem met vaak rampzalige gevolgen voor de lokale informele detailhandel, leveranciers en boeren: *"Als supermarkten uitdijen in het tempo waarin dat nu gebeurt en een toenemend deel van de versproducten wordt daar ver- en gekocht, dan is dat blijkens de ervaring in veel Aziatische landen een voorwendsel voor gemeenteautoriteiten en politie gehele wijken tot verboden gebied te verklaren voor streetvendors: het staat immers niet netjes en geeft zoveel rommel. Met deze argumenten wordt dan wel ontelbare aantallen slumbewoners hun belangrijkste bron van inkomsten ontnomen".*

Management Team (7 april 2000) laat gefrustreerde franchisenemers van Albert Heijn aan het woord. Met hun 160 vestigingen zijn zij goed voor een kwart van de omzet. Zij klagen dat het hoofdkwartier te weinig rekening houdt met de wensen van de klant. Je kunt de cocktailprikkerjes niet ongestraft uit het assortiment schrappen of de augurken van Luyks plaats laten maken door *'ik weet niet hoeveel soorten' olijven*. Bovendien werd Albert Heijn te duur en zagen de franchisenemers zich gedwongen hun prijzen op eigen houtje te verlagen.

Topman van Ahold, Cees van der Hoeven, wordt in **Intermediair (11 mei 2000)** geportretteerd als gedreven, blakend van zelfvertrouwen met een forse dosis durf, sterk op de voorgrond tredend, zeer sociaal, open en ijdell. De ondernemingsraad maakte hem enkele jaren geleden nog uit voor een 'kille cijferaar', omdat de balans tussen sociaal en financieel beleid toen volgens de werknemersvertegenwoordiging doorsloeg naar de financiële kant. De huidige voorzitter van de OR staat een stuk sympathieker tegenover de voorzitter van de Raad van Bestuur: *"Toen ik zelf met herr*

te maken kreeg, merkte ik dat Cees juist een uiterst sociale persoon is. Je vindt bij hem altijd een luisterend oor".

Vakbeweging anno 2000

"Vakorganisaties kiezen niet meer voor solidariteit" (Ger Harmsen)

Zeggenschap laat vakbondshistoricus en natuurliehebber Ger Harmsen aan het woord over de vakbeweging anno 2000. Hij toont zich wars van termen als 'zaakwaarnemer', waarmee vakorganisaties zich tegenwoordig afficheren:

"Zaakwaarnemer, wat een onzin. De bond, dat zijn de leden. Niets meer en niet minder. Waarom worden de mensen lid van de bond? Toch niet omdat het alleen maar een zaakwaarnemer is, en dus economisch voordeel zou brengen. Nee, ook omdat men ergens bij wil horen, zo is uit sociaal-psychologisch onderzoek gebleken. Met andere woorden, de leden willen deel uitmaken van een collectief, en zitten dus niet te wachten op een individuele behandeling". Volgens Harmsen wordt individualisering ten onrechte verward met individualisme: "Het eerste is het vernietigen van maatschappelijke verbanden, individualisme is de vrijheid om te kiezen. Dat is over het algemeen voor de rijke elite; de tweeverdieners, maar niet voor de arbeiders".

Opmerkelijk is dat Harmsen zich in het interview positiever uitlaat over het CNV -met een verleden als stakingsbreker- dan over de FNV, omdat de eerste 'soms meer' maatschappelijke betrokkenheid etaleert dan de laatste. De MHP hoeft als 'graaiclub' niet op de sympathie van Harmsen te rekenen.

De vakcentrale voor middelbaar en hoger personeel heeft zich altijd een warm voorstander getoond van prestatiebeloning, die volgens Zeggenschap steeds meer in zwang komt.

FNV en CNV zijn van oudsher tegen. Maar daar lijkt verandering in te komen. Frank Knauf van FNV Bondgenoten stelt in het blad dat de invoering van prestatiebeloning mogelijk moet zijn, mits voldaan wordt aan een aantal scherp geformuleerde voorwaarden.

Kennis=kapitaal

"In de nieuwe economie draait alles om het management van kennis en creativiteit. Het management en begeleiden van de nieuwe kenniswerkers vereist een nieuw type HRM"

In het laatste nummer van PW, vakblad voor personeelsmanagement (29 april 2000)

wordt vooruit gekeken naar de arbeidsverhoudingen en het personeelsmanagement in 2010. Volgens dit toekomstbeeld maakt de klassieke organisatie in de nieuwe economie plaats voor kleine, wendbare bedrijven, waar alles draait om kennis en creativiteit.

Personeelsmanagers moeten hun weg nog vinden in het management en begeleiden van de kenniswerkers. Wezenlijk is dat mensen de ruimte krijgen om hun creativiteit te ontwikkelen. Volgens de internationale HRM-top, verzameld op de Global Human Resource Management Conference die in april plaats vond in Nice, ligt de uitdaging van de nieuwe economie niet op technisch maar juist op sociaal vlak

In Management Team (7 april 2000) schrijft Bernadette de Wit over de komst van de kennismaatschappij. Volgens haar zullen alle bedrijven over tien jaar de kennis van hun personeel als 'asset' opvoeren op de balans. Het gaat dan niet om hoeveel het heeft gekost om die kennis te verwerven, maar om wat je er in de toekomst aan kunt verdienen.

"We waren niet op zoek naar subsidie, maar naar gemotiveerde mensen, die niet alleen wilde komen werken maar ook blijven werken" (Cor Poels,

salarisadministrateur van Ewals Nederland)

PW zet het Venlose vervoersbedrijf Ewals Cargo Care Transport Nederland in het zonnetje als winaar van de 'Kroon op het Werk'-prijs. Deze prijs voor het bedrijf met het meest actieve en succesvolle reïntegratiebeleid van arbeidsgehandicapten is ingesteld op initiatief van de Nationale Commissie Chronisch Ziekten. Ewals werft sinds 1997 nadrukkelijk mensen met een arbeidshandicap met als gevolg dat nu bijna een vijfde van het personeelsbestand (72 medewerkers, voornamelijk chauffeurs) bestaat uit 'mensen met een vlekje'. Het bedrijf kent een laag ziekteverzuim (2,5%) en vorig jaar belandde geen enkel personeelslid in de WAO. Het vakblad voor personeelsmanagement bericht ook over experimenten met de invoering van zgn. EVC's (Erkenning van Verworven Competenties). Deze (werk)ervaringsdiploma's moeten met name verbetering brengen van de arbeidsmarktpositie van laaggeschoolden, die meteen na hun middelbare school fulltime aan het werk zijn gegaan en die nooit toe zijn gekomen aan een deeltijd MBO- of HBO-opleiding. Zij hebben in hun werk een schat aan kennis en kunde -competenties- opgedaan. Met bewijzen van die competenties en na een assessment kan in de toekomst een (deel)certificaat of diploma worden verkregen in het regulier onderwijs. Tot voordeel van de individuele werknemers en van de werkgevers, die zicht krijgen op het verborgen talent binnen hun bedrijf.

Netwerkstad Nederland

"Op regionaal niveau zijn netwerksteden aan het ontstaan, bestaande uit een samenstel van verschillende stedelijke centra" (Startnota Ruimtelijke Ordening 1999)

Als gevolg van de steeds toenemende regionale verwevenheid van stad en gewest maakt het stadsgewest plaats voor de netwerkstad. Dit stedelijk veld is een maat groter dan het stadsgewest en de hiërarchie van het stadsgewest ontbreekt. De woning- en arbeidsmarkt functioneert steeds sterker als eenheid. Er ontstaat een grote diversiteit aan woon- en werkmilieus met groengebieden in allerlei soorten en maten. In plaats van de traditionele stad als hoofdcentrum met landelijk omland staat een meertoppig gebied met verschillende (suburbane) centra. In de Startnota Ruimtelijke Ordening 1999 verwoordde Paars I haar visie op de netwerkstad als 'economisch-geografische regio van compacte steden'. Daarbinnen moet volgens minister Pronk een openbaar-vervoersysteem worden ontwikkeld dat elke plek voor elke inwoner binnen dertig tot veertig minuten bereikbaar maakt. De nieuwe visie op de stad is het hoofdthema van het laatste nummer van **Stedebouw & Ruimtelijke Ordening (nr. 2/2000)**. Daarin wordt mede gekeken naar vergelijkbare ontwikkelingen in Vlaanderen -de evolutie van de Vlaamse Ruit naar een fragmentenstad- en de Verenigde Staten. In Rooilijn. Tijdschrift voor wetenschap en beleid in de ruimtelijke ordening (april 2000) wordt ook Spanje betrokken in de vergelijking van de ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarnaast stelt het blad het vraagstuk aan de orde van 'de sturing van de netwerkstad Nederland'.

Multiculturele samenleving

"Eigenlijk vinden allochtonen huren maar niks. In Marokko en Turkije huur je niet. Daar koop je" (Ahmed Aboutaleb)

Het blad van de woningbouwcorporaties, Aedes-magazine (8/2000), laat Ahmed Aboutaleb, directeur organisa-

Kwaliteit kent

door Fenny Gernts

tie van Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, uitgebreid aan het woord over het volkshuisvestingsbeleid in ons land. Volgens hem is de kwaliteit van de huisvesting van allochtonen de laatste twintig jaar weliswaar sterk verbeterd, maar is er nog genoeg werk te doen. Hij vindt dat er te veel 'standaard-luciferdoozjes' worden gebouwd en dat er te weinig wordt geluisterd naar de wensen van de, ook allochtone, woonconsument. Er wordt niet ingespeeld op de specifieke behoeften voor bijvoorbeeld de indeling en vormgeving van huizen, die voortkomen uit de culturele achtergrond. Ook op het gebied van de architectuur wordt volstrekt voorbij gegaan aan de eigen cultuur van allochtonen. Dan zijn er nog de Welstandscommissies, die hun autochtone smaak opleggen.

Aboutaleb kan zich dan ook helemaal vinden in de door staatssecretaris Remkes in de nota Mensen, Wensen, Wonen neergelegde wens dat er meer consumentengericht wordt gebouwd en zijn voornemen om de Welstandscommissies een toentje lager te laten zingen. Hij juicht ook de financiële steun aan mensen met lagere inkomens, die een huis willen kopen, toe. Veel problemen met allochtonen hebben volgens Aboutaleb te maken met het feit dat er in Nederland te veel geregeld is: 'We slagen er hier in Nederland onvoorstelbaar goed in om datgene wat allochtonen van huis uit goed kunnen, naar de prullenbak te verwijzen. Je moet je voorstellen dat mensen uit gebieden komen waar het contact met de overheid nul komma nul is. Laat staan dat er een uitkering beschikbaar is. En die mensen weten daar toch te overleven. Ze beginnen bijvoorbeeld een handeltje met steun van de burens, vrienden en kennissen. Ondernemen daar zijn ze heel goed in. Maar wij hebben het in Nederland allemaal zo goed geregeld, met diploma's en wat dies meer zij, dat de mensen als vanzelf op een uitkering aangewezen raken'. Als de zelfredzaamheid van allochtonen in hun land van herkomst zo groot is, rijst de vraag waarom zoveel mensen om economische redenen hun toevlucht zoeken in het rijke westen.

Onlangs vond in Maastricht de Conferentie Convenant & Start

Kwaliteitsestafette Welzijn plaats. In het Gouvernement aan de Maas waren diverse landelijke organisaties vertegenwoordigd, alsmede een keur van Limburgse provinciale en lokale welzijnsinstellingen. Op het programma stonden workshops met als titels: 'De klant staat centraal', 'Aandacht voor kwaliteit', 'Een keten van kwaliteit', 'Meten is weten' etc. Doel van de conferentie was om met elkaar een indruk te krijgen van de verschillende kwaliteitssystemen die op dit moment in zwang zijn bij diverse instellingen.

Dagvoorzitter was Drs. H.J. Kayser, plv. voorzitter van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Later op de middag kwam (VWS-) staatssecretaris Margo Vliegenthart even langs om een inleiding te houden en de ondertekening van het kwaliteitsconvenant bij te wonen.

In de welzijnsnota vormt 'Professionaliteit en kwaliteit van voorzieningen' de vierde programmalijn. De

doelstellingen die daarin verwoord worden houden een dubbele opdracht in voor de instellingen:

- De eerste is dat zij met hun zorg en diensten burgers ondersteunen en in staat stellen om te (blijven) participeren aan de samenleving. Hun succes valt af te lezen aan de mate waarin zij erin slagen te voldoen aan de vraag en de behoefte. Daarvoor is het noodzakelijk dat zij zich flexibel opstellen tegenover hun klanten en een integraal aanbod ontwikkelen, zodat zij aan de wensen van de burgers tegemoet kunnen komen.

- De tweede opdracht is om met partners uit andere sectoren (onderwijs, arbeid, wonen) tot een gezamenlijke aanpak van problemen te komen. Zorg en diensten leveren immers pas een positief rendement op voor de samenleving en de individuele burger, als deze in (samenwerkings)verband met relevante andere sectoren worden verleend. Het gaat om de kwaliteit van de keten, niet alleen om die van iedere schakel afzonderlijk.

Deze tweeledige opdracht moet worden vervuld in een tijd waarin de sector onderhevig is aan diverse invloeden. Processen van schaalvergroting en regionalisering zetten door en de afhankelijkheid van de instellingen van een enkele financier neemt af. Diensten worden ingekocht door gemeenten, arbeidsvoorziening, woningbouwcorporaties, klanten met een persoonsgebonden budget, enzovoort. Aan de

andere kant neemt het aantal aanbieders van buiten de sector toe, en daarmee de concurrentie. De zichtbaarheid van de sector is echter beperkt. De noodzaak tot het ontwikkelen van ondernemerschap groeit derhalve. De instellingen zullen zich moeten onderscheiden op prijs, soort dienstverlening en kwaliteit. Verdere professionalisering en ontwikkeling van kwaliteitszorg zijn daarom voor de sector van groot belang.

Het Verwey-Jonker Instituut heeft in samenwerking met de VOG de stand van zaken rond het thema professionaliteit en kwaliteit geïnventariseerd. Hieruit komt naar voren dat instellingen, gemeenten en provincies allerhande kwaliteitsbevorderende activiteiten ondernemen. Die grote hoeveelheid initiatieven kent echter onvoldoende afstemming en regie, en er is sprake van versnippering zowel binnen als tussen sectoren. Daarnaast zijn er faseverschillen geconstateerd binnen de welzijnssector. In de kinderopvang en in de jeugdhulpverlening is men, bijvoorbeeld, veel verder in de ontwikkeling van vormen van externe toetsing van kwaliteit dan in het sociaal-cultureel werk. Bovendien laat de inventarisatie zien dat de vraaggerichte manier van werken in instellingen zich vooralsnog beperkt tot het primaire proces. De discussie met de maatschappelijke organisaties in de afgelopen maanden over de voorlopige uitwer-

□

geen tijd

king van deze programmalijn, heeft tot de conclusies geleid dat:

- de organisaties brede steun geven aan en zich betrokken tonen bij deze uitwerking;
- de klant/burger uitdrukkelijk bij de uitwerking van de programmalijn aan tafel dient te zitten als derde partij naast overheid en financier;
- succes alleen mogelijk is als alle partijen op landelijk niveau uitdrukkelijk meedoen (IPO, VNG, VOG, VWS en de klanten);
- een meerjarenakkoord welzijn met een gezamenlijke agenda (met prioritering, verdeling van inzet en rollen, financiering) de beste vorm is.

Tot zover de tekst van het ministerie.

Het opbouwwerk

Wie al wat langer in het opbouwwerk meeloopt kan moeilijk van z'n stoel vallen bij het lezen van bovenstaande tekst. Het lijkt wel alsof aloude principes van verantwoording zoals die al decennia in het opbouwwerk 'volgens het boekje' zijn, opnieuw worden 'uitgevonden' en moeten worden geïmplementeerd in de gehele sector van Zorg en Welzijn. Het merkwaaardige feit doet zich hierbij voor dat, in weerwil van de lippen-dienst die wordt bewezen aan de betrokkenheid van de klant/burger, het toch weer die ijle instituties als VOG, IPO en VNG zijn, die (mijlenver van de burger verwijderd) hierbij kennelijk node gemist kunnen worden.

Wat betreft het faseverschil, dat in de Welzijnsnota wordt genoemd (zie hierboven), doet zich het merkwaaardige feit voor dat het sociaal-cultureel werk (in BoBo-taal betekend dit ook het opbouwwerk) wordt aangerekend 'achter te lopen' in deze beweging naar kwaliteitszorg. Hier wreekt zich mijns inziens weer die identificatie van zorg en welzijn die al enige jaren op gang is. Zorg en welzijn kennen een verschillende achtergrond en ontwikkeling. Vormen van externe toetsing zijn in opbouwwerk, club- en buurthuiswerk al van het begin af aan een noodzakelijke bestaansvoorwaarde voor de instellingen. Zonder die externe toetsing kon menige instelling niet eens bestaan, aangezien die instellingen veelal een vanonderop ontstaansgeschiedenis hebben.

De gemeenteraad

Nu vond die vorm van externe toetsing veelal plaats in de gemeenteraad. Daarmee was de wijze waarop een dergelijke instelling functioneerde object van democratische controle door een brede groep burgers in en om de raad en het wijkwerk. Nu zou je als democraat in hart en nieren (wij Nederlanders zijn zo) zeggen dat daar geen kwaliteitszorgsysteem tegenop kan. Mis. Je moet tegenwoordig een 'INK-model' hebben of regelmatig Gemba Kaizen etc. Een NEN-norm certificering is wel het minste, dan wel een ISO keurmerk. Waar zijn we toch mee bezig?

Enige jaren geleden bereikte de redactie van MO een persbericht van een Groningse gemeente die vol trots meldde dat de afdeling Sociale Zaken van de gemeente het ISO-keurmerk had verworven. Hadden ze daar in Delfzijl dan geen gemeenteraad meer? En als ze wel een gemeenteraad hadden, behartigde die dan niet de belangen van bijstandscienten?

Het trieste gevoel dat ik overhield aan mijn bezoek van deze conferentie werd ook ingegeven door het feit dat een kwaliteitszorgsysteem, zoals dit nu per provincie moet worden ontwikkeld, geuniformeerd etc., op een volkomen top-down-wijze wordt ingevoerd. Met VNG, IPO, VOG etc. aan de top van de keten, maar waar staat de burger? Hoezo ketenkwaliiteit? Iedereen die ook maar even heeft nagedacht over kwaliteit weet dat zelfs in de kleinste winkel de klant koning is. Als klachten van die klant niet leiden tot aanpassing van de 'verkoop-policy' loopt de klant weg en gaat de winkel langzaam maar zeker op de fles. Dit leert ons dat als je de kwaliteit in een keten wilt bevorderen, het aanbevelenswaardig is om onderaan te beginnen, en zeker niet bovenaan in de keten. Een andere angst die mij weleens bekruipt is dat we straks ons parlement gaan afschaffen en dat daar dan een cliëntenraad of zoiets voor in de plaats komt. Het wordt op dit moment in de sector zorg en welzijn, door de landelijke 'opinion-leaders' volstrekt verontachtzaamd dat welzijnsbevordering en politiek van oudsher dicht bij elkaar liggen. In de jaren tachtig hebben we in Nederland slechte ervaringen opgedaan met dit gegeven. Maar dat kan toch geen voldoende reden zijn om nu de

sector Zorg en Welzijn volledig te ontpolitiseren? Juist in deze sectoren is democratisch handelen een kwaliteitskenmerk: in overeenstemming met je beroepsmatige werkprincipes proberen de burger zoveel zorg en/of welzijn toe te dienen als maar mogelijk is, op zijn of haar aanwijzing. Die burger voelt zich niet 'wel' als hij of zij geen eigen inbreng mag of kan hebben in de wijze waarop zijn of haar hulpvraag wordt beantwoord. Daarom is het nodig om aan kwaliteitszorg te doen. Maar vooralsnog lijkt mij die ouderwetse, oer-Nederlandse kwaliteitsbewaking via gemeentepolitiek en andere klachtbehandelingsinstituten zoals de Ombudsman, en uiteindelijk de (grond)wet buitengemeen superieur aan welk (met name intern gevoed) kwaliteitszorgsysteem dan ook.

Een nieuwe koker

Aan het einde van de conferentie arriveerde de staatssecretaris. Na haar inleiding, waarin zij voornamelijk de tekst uit de Welzijnsnota nader adstrueerde, was zij getuige van de ondertekening van het Limburgse convenant door de instellingen. In dit convenant verplichten de instellingen zich systematisch aan kwaliteitszorg 'te gaan doen' met elkaar, zodat er ketenkwaliiteit tot stand komt. Nadat de mannen (ja eerlijk waar, het gezelschap van directeuren bestond uit louter mannen) hun ferme handtekening hadden gezet vond er nog een rondetafel-gesprek plaats. Er was een nieuwe koker geboren. Naast de managers van Zorg en Welzijn en hun inhoudelijke en uitvoerende personeel zal er nu binnen iedere instelling een 'kwaliteitspoot' ontstaan die de toch al veelal ruim bemeten overheid komt 'verzwaren'. Zou het helpen? Een ding is zeker: de uitvoering, die in menige (lokale) instelling redelijk beknelde zit tussen (te grote) prestatie-verplichtingen en te weinig middelen zullen zeker niet direct baat hebben bij de ontwikkeling van deze kwaliteitspoot.

□

Het Convenant Start Kwaliteitsstaffette Welzijn

(Donderdag 11 mei te Maastricht.)

Dames en heren,

Laat ik, ter illustratie van wat ik vandaag over kwaliteitsbeleid wil zeggen, beginnen met een voorbeeld, dat gaat over drie buurthuizen. Iedereen krijgt elk voorjaar wel eens een folder van buurthuizen in zijn wijk in de bus, met daarin het nieuwe activiteitenprogramma van dat jaar. Ik heb ook een dergelijke folder in de bus gekregen. Deze folder heb ik eens goed bekeken.

Voor elk wat wils, zo lijkt het op het eerste gezicht: kooklessen voor alleenstaande mannen, in-line skating op het plein voor de jeugd, bingo voor ouderen, taalles voor allochtone vrouwen. Maar men kan ook gezellig een bijtarte leggen in de buurthuizen. En er is yoga voor degenen die rust zoeken.

Als je de folder verder analyseert, dan vallen een paar dingen op. De drie buurthuizen onderhouden blijkbaar contacten – men verwijst naar elkaar – en er is afstemming geweest over het aanbod. Op de achterkant van de folder is te lezen dat ze alle drie onder één stichting Welzijn vallen. Deze stichting is een paar jaar geleden via een herschikkingsoperatie door de gemeente tot stand gekomen. Voor die tijd bestonden er vele kleinere instellingen, die weinig relaties met elkaar onderhielden. Die situatie is in ieder geval verbeterd.

De folder biedt weinig nieuwe activiteiten – weer kooklessen, weer yoga –. Bovendien valt op dat de drie buurthuizen wel erg hetzelfde aanbieden. Is dit toeval of is dit een doelbewuste keuze?

Eigenlijk is onhelder hoe het aanbod tot stand is gekomen. Wie bepaalt dit eigenlijk? Is dat bijvoorbeeld het management van de

Stichting, zijn het de werkers, is het de gemeente? Mogen vrijwilligers meepraten? En de gebruikers?

Ik mis in de folder of er iets gebeurt samen met het woonzorgcentrum of het verpleeghuis voor een groep ouderen die zelfstandig wil blijven wonen in een aantal flats in de buurt. Heeft men de boot gemist of heeft de woningbouwcorporatie zaken gedaan met andere aanbieders van diensten?

Met andere woorden: hebben buurthuizen eigenlijk wel een beeld van wat er in de wijk leeft? Hebben zij zicht op welke veranderingen in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en kennen zij de mensen in de wijk? En zo ja, is er voldoende daadkracht in huis om kansen te grijpen, om antwoorden te bedenken, en om een nieuwe markt aan te boren?

U merkt aan mijn woorden dat ik daaraan twijfel.

Tot mijn spijt, want ik dicht de welzijnssector een belangrijke rol toe. De sector ondersteunt burgers om te kunnen deelnemen of blijven deelnemen aan de samenleving. Maar dan moet de sector wel weten wat burgers willen en hierop inspelen, samenhangen zien. Een vraag-, klant- en marktgerichte benadering is essentieel. Ook moet de sector onderkennen dat samenwerking nodig is met andere sectoren. Tenslotte zal het welzijnswerk kwaliteit moeten bieden en meetbare resultaten moeten behalen. Het is het nodig inzicht te bieden in de relatie tussen gemaakte kosten en behaalde resultaten. Hiermee kan men effectief de concurrentie met anderen aangaan en succesvol overleven.

Dat zijn de drie pijlers waar het vandaag om draait: de vraag centraal stellen, samenwer-

ken en kwaliteit leveren. Met een mooi woord vatten wij de laatste twee woorden samen onder de term ketenkwaliteit. Slaagt de sector hier niet in, dan moet men niet vreemd opkijken als anderen de taken van het welzijnswerk zullen overnemen.

Nu valt het in kaart brengen van de vraag van klanten als input voor het aanbod niet mee. Een klant in de verslaafdenzorg is een andere dan een klant in de kinderopvang. Bovendien kan niet iedereen zijn vraag evengoed onder woorden brengen. Laat staan zonder rekening te houden met het aanbod dat er al is.

Hoe moeilijk ook, het is wel nodig om helder te krijgen wat klanten willen. De welzijnssector kan daarbij ook leren van andere sectoren. Denk bijvoorbeeld aan het instrument "hulpvraagverduidelijking in de verstandelijk gehandicaptenzorg". Het interessante van dit instrument is dat het ontwikkeld is voor mensen die heel moeilijk hun eigen hulpvraag duidelijk kunnen maken. Als het voor deze groep lukt, zou het in ieder geval moeten lukken voor mensen die wel gewoon kunnen praten. En zo zijn er nog meer mogelijkheden.

Wat betreft ketenkwaliteit: het gaat niet om samenwerken met anderen als doel op zich. Het gaat om samenwerking met andere sectoren of ketens om gezamenlijk problemen van mensen aan te pakken. Maak daarbij gebruik van de sterke kanten van de welzijnssector zoals de laagdrempeligheid, het niet categorale en niet stigmatiserende karakter, zo is mijn advies. Problemen laten zich niet kleiner maken als iedereen een deel van de oplossing aanreikt, zonder te kijken wat anderen al doen of juist niet doen. Centraal staat de kwaliteit

van de keten als geheel, niet die van iedere schakel afzonderlijk.

Deze manier van werken en kijken, die zich laat samenvatten onder het motto ontkoking, is nog geen gemeengoed binnen de welzijnssector. Het welzijnswerk zou juist vanuit de klant denkend de brug kunnen slaan naar andere sectoren. Ga netwerken aan en zorg ervoor dat de sector een aantrekkelijke, betrouwbare en transparante partner is en blijft.

Zowel het management van de instellingen als de medewerkers zullen een omslag moeten maken. Ik vind dat met name de professionals, de uitvoerders op de werkvloer, samen met vrijwilligers, een hele belangrijke motor voor verandering zijn. Zij hebben immers direct contact met de klanten en weten wat hun wensen zijn.

Ik leg dus heel duidelijk de bal bij de welzijnssector neer. Maar natuurlijk is deze niet de enige speler.

Wat mag u van mij verwachten? En wat verwacht ik van anderen?

Onlangs heb ik met het Interprovinciaal Overleg, de VOG, als koepel van werkgevers in de welzijnssector en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, een principeafpraak gemaakt. Een afspraak die moet leiden tot een landelijke meerjarenaanpak om de welzijnssector te ondersteunen in hun kwaliteitsslag. Vanuit ieders verantwoordelijkheid en betrokkenheid willen wij samen kijken hoe wij drie elementen kunnen versterken:

1 Element één is de basiskwaliteit die hoe dan ook nodig is binnen de welzijnssector om als afzonderlijke schakel binnen de keten te kunnen functioneren;

2 Element twee is het investeren in de samenwerking met andere sectoren, andere ketens. Centraal staat een goede keten-kwaliteit;

3 Element drie: het versterken van de klant/gebruiker als derde, of liever gezegd als eerste partij. Daartoe wil ik bekijken of een landelijke structuur van gebruikers ontwikkeld kan worden. Gezien de veelheid van soorten gebruikers moeten wij goed kijken welke ervaringen al opgedaan zijn in andere sectoren – ik denk aan de zorgsector - en hoe wij daar van kunnen leren.

In het kader van de meerjarenaafspraken mag u in ieder geval van mij verwachten dat ik deze kwaliteitsslag faciliteer. Hoe is nog onderwerp van gesprek. Voor de hand ligt wel dat ik denk aan de elementen 2 en 3: versterking van de vraagzijde en de keten-kwaliteit, bijvoorbeeld via pilots of best-practices.

In het verlengde hiervan lijkt het me belangrijk dat er aandacht komt voor de opleidingstrajecten van professionals. Als wij professionals zien als motor voor verandering, moet er in ieder geval gekeken worden naar samenwerking met andere professionals en naar een bredere beroepspluk, over het eigen beroepsdomein heen. Verkoking moet zoveel mogelijk uit de opleidingen worden uitgebannen, bijvoorbeeld via clustering van opleidingen. Professionele ondersteuning van vrijwilligers is een ander thema dat meer benadrukt zou moeten worden.

Wat verwacht ik van anderen?

Aan gemeenten – als financiers en opdrachtgevers van het welzijnswerk geef ik vandaag de opdracht mee: formuleer basiskwaliteitseisen waaraan het welzijnswerk moet voldoen.

Ook voor de VOG heb ik een opdracht. Zorg - samen met de eigen achterban en gemeenten – ervoor deze eisen helder te krijgen en er draagvlak voor te creëren. Ik zou beide partijen daarnaast willen aansporen beter en meer gebruik te maken van de potenties van allochtonen. Zowel in managementfuncties als op uitvoerend niveau.

Van provincies verwacht ik dat zij het goede voorbeeld van de provincie Limburg volgen. Ik verwacht daarnaast dat zij als intermediairs goede schakelingen kunnen maken tussen ontwikkelingen op het nationale en lokale niveau. Mijn opdracht aan hen luidt: bundel de kennis die op beide niveaus aanwezig is en zet de eigen provinciale steunfuncties in om allerlei ontwikkelde methodieken met succes structureel te implementeren in de sector.

Tenslotte wil ik ook nog het Nationaal Instituut voor Zorg en Welzijn, het NIZW, noemen. In het gehele kwaliteitstraject

speelt deze organisatie een belangrijke rol. Vooral daar waar het gaat om het breed toegankelijk maken van kennis en inzichten en de ondersteuning bij de implementatie van ontwikkelde methoden en technieken, in afstemming met provinciale steunfuncties.

Nog één samenvattende boodschap wil ik meegeven, vandaag. Maak, als welzijnssector, de komende jaren duidelijk welke resultaten u zoekt, maak deze meetbaar en geef aan welke oplossingen u heeft. Maak helder wat u doet. Naar gebruikers, naar financiers, naar het personeel, naar andere sectoren. Bouw hiermee een stevige marktpositie op en zoek samenwerking met andere partijen.

En nu wil ik stilstaan bij de ondertekening van het Convenant Start Kwaliteitsestafette Welzijn.

Wat ik zo positief en belangrijk vind, is dat het om een initiatief gaat dat vanuit de "basis" is ontstaan. Hier in Limburg heeft u de handen ineén geslagen om met elkaar te werken aan kwaliteitsverbetering. Het Convenant heeft goede kans van slagen, omdat u in de praktijk samen, gestructureerd, grondig en systematisch, bepaalt welke problemen die zich in Limburg voordoen aangepakt moeten worden. Essentieel vind ik dat gebruikers van meet af aan mee doen. Het interessante is tegelijkertijd dat uw ervaringen benut kunnen worden in andere provincies. De provincie Limburg verdient dan ook alle lof. Ik hoop snel te horen wat de eerste resultaten zijn in Limburg en welke provincie het stokje van de estafette gaat overnemen.

En dan wil ik nu de ondertekenaars van het Convenant uitnodigen om hun handtekening te zetten onder het document.

□

De veelvormigheid van

door Chins Veldhuysen

Over wijkconomie wordt steeds meer geschreven en getheoretiseerd. De praktijkervaringen zijn wat bescheidener. Toch zijn er in Utrecht talloze kleinschalige initiatieven die uitgroeien tot veelbelovende aanpakken voor versterking van de wijk en die, zij het beperkt, nieuwe werkgelegenheid opleveren. Over deze kleinschalige initiatieven is uit contacten van het NIROV, Atrivé, St. Werkplan, Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO), gemeente Utrecht een studiedag voortgekomen op 6 april van dit jaar.

De studiedag verhaalde over diverse kleinschalige initiatieven in vooral de wijk Lombok die tevens in een breder kader van het Utrechts en landelijk GSB-beleid werden geplaatst. Daarbij vielen twee ontwikkelingen op: aan de ene kant is sprake van verzakelijking van werkgelegenheidsinitiatieven. Aan de andere kant zien we steeds meer initiatieven van de zakelijke dienstverlening gericht op het bedrijfsleven die de wijk binnentrekt. Ook intermediaire organisaties tussen starters c.q. projecten en de gemeente, belastingdienst etc. veranderen door de maatschappelijke ontwikkelingen.

Buurtinitiatieven verzakelijken

Buurtinitiatieven hebben een vorm van verzakelijking doorgemaakt waarbij ingespeeld wordt op maatschappelijke ontwikkelingen. Een goed voorbeeld is de *Oosterse Hamam* in de wijk Lombok. De Hamam is in 1993 opengestaan. Het is bij uitstek een sociaal project gericht op de grote groep van allochtone bewoners in de wijk Lombok en daarbuiten. Het is een voorziening die past in het multi-culturele karakter van de wijk en de wijk kleur en imago geeft. De oprichters ervan hebben niet kunnen voorzien dat de Hamam na 7 jaar te klein is geworden. Te klein omdat het badhuis ook goed aanslaat bij autochtonen die nu 60% van het aantal bezoeken voor hun rekening nemen. Gemiddeld 16.000 bezoeken per jaar voor een voorziening die gebouwd is voor 12.000 bezoeken per jaar mag een succes worden genoemd. Treffend is dat de masseuses, tot 2000 in loondienst, nu, doordat de subsidie van de gemeente wegvalt, door het vormen

van een maatschap hun omzet fors zagen stijgen. Inmiddels worden ook plannen ontwikkeld om de catering te verzakelijken en een schoonheidssalon te vestigen. Andere steden waar zich een Hamam hebben gevestigd zijn Den Haag en Amsterdam. Nieuwe initiatieven zijn in ontwikkeling.

Een ander treffend project, met een lange voorgeschiedenis, is het Molenerf *eveneens* in de wijk Lombok. Het Molenerf is een woon/werkproject dat uit kan groeien van een plek met buurtvoorzieningen tot een toeristische attractie, zeker wanneer de gemeente een doorgang naar de Leidsche Rijn weet te realiseren waardoor het Molenerf per boot vanuit de binnenstad bereikbaar wordt. Op het Molenerf is de houtzaagmolen De Ster gevestigd. De molen is geheel herbouwd. De oorspronkelijke molen dateert van 1721. Doordat aan de molen nooit grote innovaties zijn gepleegd bleef het monumentale karakter behouden en kwam de molen op de monumentenlijst. Door buurtinitiatief is het molenerf bewaard als woon/werkproject.

Door het oprichten van de stichting De Sterrenmolen heeft de buurt zich ingezet om de molen in de oorspronkelijke staat te herbouwen. Na een langdurige periode van het vinden van subsidies en fondsen is uiteindelijk voor een bedrag van circa 1,5 miljoen de molen herbouwd. Op het molenerf zijn gevestigd een kinderdagverblijf, een muziek- en oefenruimte, ateliers, een kantoor. De voorziening is buurtgericht: het is een podium voor de buurt voor sportieve, culturele, muzikale en feestelijke activiteiten, er is een milieutentoonstelling voor schoolklassen, er zijn sociaal-cultureel-werkactiviteiten en er is een eigen activiteitenprogramma. Naast vrijwilligers/bewoners zijn via een overeenkomst met Service West ID-banen gerealiseerd en is 1 betaalde kracht werkzaam.

Interessant is echter dat door advies en bemiddeling van deskundigen op horeca gebied het Molenerf nu drie dagdelen per week wordt gebruikt door een professionele cateraar voor exclusief dineren en vergaderen. De cateraar behoort tot de top van Nederland en heeft door deze lokatie 2 mensen extra in dienst.

Ook Stichting Service West is voortgekomen als buurtinitiatief van de buurtvereniging 'Het Wilde Westen' om wat aan de hoge werkloosheid in de wijk te doen. Inspeland op het belang van goed onderhoud van de wijk. Diverse projecten zijn gerealiseerd door financiering vanuit Urban-gelden. Service West is in januari 1996 gestart met de Service-winkel voor klussen- en onderhoudsdiensten gericht op veilig wonen (samen met de politie) met inbraakwerende maatregelen. De gemeente Utrecht maakt gebruik van de diensten van Service West. Service West heeft buurtconciërges in dienst, onderhoudt speelplaatsen, houdt galerijen en portieken schoon en heeft een contract met de winkeliersvereniging in de Kanaalstraat voor het (extra) ophalen van vuil en het schoonhouden van de straat.

Het bestuur van de stichting heeft vrij snel na de start opdracht gegeven tot een sterkere bedrijfsmatige opzet te komen. Een opzet die begint bij het helder formuleren van de kerntaak. En dat is voor Service West werkgelegenheidsregelingen in een bedrijf. De enige vorm van subsidieverlating die wordt toegestaan is loonkostensubsidie. Service West is nu een wijkgerichte sociale onderneming met 76 mensen in dienst (merendeel via regelingen als ID-banen e.d.). Voor een deel komen de mensen ook uit de wijk.

Samenhangende aanpak

Genoemde projecten vormen samen met een honderdtal andere projecten brede Urban-aanpak om de leefbaarheid van de wijk Lombok te versterken. Een belangrijke rol daarin speelt ook de Wijkontwikkelings Maatschappij Lombok BV en het Bureau Ondernemend Lombok. Bureau Ondernemend Lombok is een team van Marokkaanse, Turkse en Nederlandse bedrijfsadviseurs die bemiddelt tussen klanten en lokale MKB-intermediairs als de gemeente, de Kamer van Koophandel, banken en de belastingdienst. Activiteiten zijn werving, selectie van potentiële ondernemers, ondersteuning en coaching van starters, cursussen en thema-avonden voor ondernemers en het behartigen van collectieve ondernemersbelangen. Bureau Ondernemend Lombok is een initiatief van de Wijk Ontwikkelings Maatschappij

wijkeconomie in Utrecht

Lombok. Daarin participeren de gemeente, twee woningbouwverenigingen, de Rabobank Utrecht een aannemer en een makelaar. De WOM Lombok moet bijdragen aan het verbeteren van het ondernemersklimaat in de wijk. Ook in andere wijken worden wijkeconomische stimuleringsprojecten opgezet zoals in de wijk Hoograven.

Zakelijke dienstverlening in de wijk

De wijk wordt ook ontdekt door zakelijke dienstverleners als de Kamer van Koophandel. De Kamer van Koophandel Utrecht en de gemeente zijn initiatiefnemers van het project 'Wijk in Bedrijf' in de wijk Hoograven. Het project is voortgekomen uit een advies van de Kamer van Koophandel van Amsterdam, Haaglanden, Rotterdam en Utrecht: de wijk moet ook vanuit economisch opzicht verbeterd worden. In dat advies wordt het idee van een wijkconsulent gelanceerd. Samen met de gemeente Utrecht is dat idee tot een project uitgewerkt: 'Wijk in bedrijf'. Het is een project voor drie jaar. De kosten bedragen jaarlijks circa 3 ton. De spil in het project is de *bedrijvenconsulent*, een soort *economisch opbouwwerker*. De consulent is gevestigd in het gemeentelijk wijkbureau. De consulent richt zich tot potentiële ondernemers in de wijk en is de verbinding tussen deze ondernemers en intermediaire organisaties als de Kamer van Koophandel e.d. Hij moet ondernemers wegwijs maken. Maar ook adviseert hij de intermediaire organisaties en gemeente hoe zij hun dienstverlening kunnen verbeteren en beter kunnen afstemmen op de vragen van (startende) ondernemers. De doelgroep bestaat uit (potentiële) ondernemers en dat zijn vooral pre-starters en allochtonen die veel problemen kennen bij hun start. Juist omdat er veel allochtone starters zijn is gekozen voor een Marokkaanse consulent.

Voor het project is een projectorganisatie opgezet van gemeente en Kamer van koophandel. Zij zijn opdrachtgever en financiers. De uitvoering gebeurt door een adviesbureau. Voordeel van uitbesteding van de uitvoering is dat er harde resultaten kunnen worden gevraagd, een bureau minder de neiging het project na de pilotfase in stand te houden en via het bureau ook achtervang is te regelen. Er kan gebruik gemaakt wor-

den van andere Turkse en Nederlandse consultants. De belangrijkste activiteiten zijn:

- * Eerste Hulp voor Bedrijven (EHBO): informatie, advies en ondersteuning en daarnaast voorlichtingsbijeenkomsten.
- * Verhogen van de organisatiegraad van ondernemers in de wijk via het opzetten van een (allochtone) ondernemersvereniging.
- * Inventariseren van huisvestingsbehoeften van (startende) ondernemers.
- * Het benaderen van corporaties om garages als bedrijfsruimten in te richten. Het project wordt uitgebreid naar andere wijken als Kanaleneiland, Overvecht en naar andere gemeenten als Zeist en Nieuwegein.

Intermediaire organisatie

Voor het ontwikkelen van sociaal-economische wijkprojecten zijn intermediaire organisatie met kennis van beide terreinen belangrijk. Een van die organisaties is Stichting Werkplan adviesgroep. St. Werkplan is medeontwikkelaar van projecten als Hooghiemstra, de Hamam en een theehuis voor vluchtelingen (werk en ontmoetingsplek). De stichting is nu o.a. betrokken bij de ontwikkeling van een hotel voor geestelijk gehandicapten.

Stichting Werkplan speelt in op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Zo constateerde het een aantal jaren geleden dat er een verschuiving in het aanbod van potentiële ondernemers optrad. Een nieuwe generatie van mensen kwam op die geen eigen bedrijf willen beginnen maar zich via free-lance-achtige constructies aanbieden aan andere partijen om tijdelijk hun kennis en kunde beschikbaar te stellen. Een nieuwe vorm van ondernemen ontstaat, gekenmerkt door:

- Ondernemers die op zelfstandige en flexibele wijze hun kennis en kunde aanbieden aan bedrijven tegen een vast uur- of dagtarief of een soort koopsom.
- Kennis en kunde die wordt aangeboden aan die bedrijven die van bepaalde gebieden te weinig kennis in huis hebben of met een capaciteitsgebrek te kampen hebben.
- Startende ondernemers die andere doelstellingen (dan bedrijfsdoelstellingen) centraal stellen, zoals persoonlijke ontwikkeling, ontwikkelen ondernemersattitude, flexibiliteit, op zoek naar de eigen kleine niche, op het eigen vakgebied gericht.

In die nieuwe trend speelt Trait d'Union een belangrijke rol. Trait d'Union is een initiatief van de stichting Oxford. De stichting Oxford is in het leven geroepen door de gemeente Utrecht, provincie Utrecht, Arbeidsvoorziening Midden Nederland, de Hogeschool Utrecht en Rijks Universiteit Utrecht. Trait d'Union biedt facilitaire diensten (secretariële dienstverlening, flexplekken, postadres), een netwerk van 70 ondernemers en treedt op als intermediair. Het initieert projecten en samenwerkingsrelaties en ontwikkelde de leergangen Kennisintermediair en Kennisfreelancer.

Bedrijvencentra

Bedrijven(starters)centra spelen eveneens een belangrijke rol in de aanpak de wijkeconomie te versterken. Een mooi voorbeeld van een bedrijvencentra dat door zijn uitstraling vooral starters uit de omliggende wijken aantrekt is Hooghiemstra

De geschiedenis van Hooghiemstra gaat terug tot 1867 wanneer Jurjen Sjoerd Hooghiemstra aan de rand van Utrecht een handel in veevoeder start. Het wordt een succesvolle onderneming die rond de Tweede Wereldoorlog tot de grootste van Nederland uitgroeit. In 1972 worden de gebouwen gekocht door gemeente, die het wil slopen om een rondweg om Utrecht mogelijk te maken. Bewoners, architecten, krakers e.a. komen in het geweer. Uiteindelijk wordt het pand niet gesloopt. De Kollektieve Ontwikkelings Maatschappij (KOM, wat later het bedrijfsadviesbureau Werkplan wordt) gaf de eerste aanzet om het gebouw nieuw leven in te blazen, wat in 1990 uiteindelijk lukt.

In 1990 gaat bedrijfsverzamelgebouw open en komen de eerste startende ondernemer binnen. In 2000 biedt het bedrijventrum aan 70 ondernemers onderdak met een bedrijfsruimte variërend van 25 m² tot 140 m² (in totaal 5000 m²). De circa 70 ondernemers bieden aan circa 200 - 250 mensen werk. Het verloop is gering. Het type ondernemers is zeer gevarieerd: advocaat, architect, makelaar, vormgever, adviseur, kunstenaars etc. Er zijn ook ateliers en werkplaatsen.

Stichting Wittevrouwen Bolwerk (een initiatief van St. Werkplan en een aantal Utrechtse ondernemers) is een non-profit instelling voor startende ondernemers. Als criterium geldt het niet langer dan 3 jaar ingeschreven staan als ondernemer bij de Kamer van Koophandel. Er is een wachtlijst van twee jaar. Er is geen formele selectieprocedure. Wel zijn er twee vereisten waaraan ondernemers voor toetreding moeten voldoen:

- startend ondernemer zijn;
- een half jaar huur als borg betalen.

Er wordt bewust geen startersbegeleiding geboden. Dat doen andere organisaties. De

relatie wordt zuiver zakelijk gehouden. Wat zijn de voordelen van het bedrijventrum:

- Ondernemers kunnen samenwerken met andere ondernemers, er is een zeer gevarieerd gezelschap is in het pand aanwezig. Uit onderzoek blijkt dat circa 20% van de startende ondernemers het niet reedt. In een bedrijfsverzamelgebouwen is dat 5%. De reden van dit verschil kan zijn dat de keuze om je te vestigen in een bedrijfsverzamelgebouw een keuze voor professionaliteit is.
 - Gunstige huurprijzen: f 165,- m2 per jaar. Voor ateliers is dat f 90,- m2 (10% van de ruimte atelier) en voor de werkplaatsen f 126,- m2 (20% van de ruimte is werkplaats).
- Naast de huurprijs wordt een service-prijs

betaald van f 33,- voor beveiliging, water en het basisbedrijf. Voor andere faciliteiten worden aparte contracten afgesloten (telefoon, elektriciteit, diensten) omdat per ondernemer kan het gebruik ervan sterk verschillen.

- Subsidie voor de eerste vijf jaar. Het eerste jaar f 30,- korting per m2, het tweede 2e jaar f 25,-, het derde jaar f 20,- etc. Er is een huurcontract voor vijf jaar. Na deze vijf jaar kan een nieuw vijfjarig contract worden aangegaan, maar vervalt de subsidie. Er is een opzegtermijn van een half jaar (of als er eerder zich een nieuwe huurder meldt kan men eerder weg).

Wijkeconomie en stedelijke vernieuwing

Tijdens de studiedag werd door Simon Bakker, beleidscoördinator GSB, van het ministerie van Binnenlandse- en Koninkrijkszaken (BZK) gepleit voor een intensievere betrokkenheid van het bedrijfsleven bij wijkontwikkeling. Tevens gaf hij een aardige stand van zaken met betrekking tot het GSB-beleid. Zijn verhaal was opgebouwd langs drie lijnen:

1. De huidige stand van zaken
2. De agenda komende tijd
3. Wijkeconomie en bedrijfsleven

1. Stand van zaken

Het GSB staat voor:

- Sociaal-economische versterking
- Benutten van kansen
- Economische impulsen
- Aandachtgebieden
- Doelgroepen

Het GSB beleid gaat uit van het idee van de complete stad. Met 25 gemeenten zijn convenanten gesloten en met 5 steden deelconvenanten. Gebaseerd op de in die steden ontwikkelde stadsvisionen en Meerjaren Ontwikkelings Plannen (MOP). Leidraad voor die plannen was het GSB-toetsingskader, waarin een negental centrale doelstellingen zijn geformuleerd. Daarbij is uitgegaan van bestaand rijkskader (zoals ISV, stadseconomie), maar wel in samenhang weergegeven. Kernwoorden zijn: draagvlak, structuurversterking, outputgerichte meerjarenafspraken, volginstrumentarium als monitoring, visitatie, zelfevaluatie. Het CPB (dat een evaluatierapport over exogene factoren geschreven) pleit voor wijkstad-regio-land effectrapportages.

Het GSB beleid gaat over circa 16,5 miljard in 10 jaar. Een aantal gemeenten steden heeft nog huiswerk te verrichten, ook het rijk in de zin van monitoring, financiële verantwoording en iets te doen aan de versnippering van de sociale peiler. Dat moet geregeld worden via kennisuitwisseling en kenniscentra (best practices).

2. De agenda van de komende tijd

- * De voortgangsbrief GSB is in maart naar de Tweede Kamer gestuurd.
- * De invulling van de Urban doelstelling-2 gelden.
- * Versterken van de kennisuitwisseling tussen steden.
- * Ontwikkelen van de ondernemende stad op regionaal niveau met bedrijfsleven, onderwijs en gemeente.
- * ICT in de stad. Minister van Boxtel heeft een commissie van deskundigen ingesteld om de effecten van ICT op de stad te onderzoeken. Over een half jaar wordt het rapport verwacht. Daarna volgt een internationale conferentie.
- * Verkeer, vervoer en bereikbaarheid (betrokkenheid van het ministerie van Verkeer en Waterstaat)
- * De CPB-evaluatie. Die zegt dat er meer prikkels moeten worden ingebouwd door concurrentie tussen steden te stimuleren. B.v. door het instellen van innovatiebudgetten.
- * De relatie overheid en bedrijfsleven. Hoe kan door spinn-off de economische groei doorvertaald worden naar aandachtswijken?

3. Wijkeconomie en bedrijfsleven

- a. Ruimte bieden aan ondernemers in fysieke en niet-fysieke sfeer. Er zijn veel initiatieven, maar er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod. Er is een harde kern (een kern die relatief steeds groter wordt) van langdurig werklozen. Bij werkgevers bestaat steeds meer besef van de situatie, maar er is nog steeds een grote mismatch (b.v. alloctonen), ondanks allerlei afspraken op sectorniveau (b.v. horeca, call-centers, bedrijvenvereniging - afspraak met de wijk).
- b. De rol van het bedrijfsleven (maatschappelijke verantwoord ondernemen) in het GSB moet versterkt worden.

Thema's:

- arbeidsvoorwaarden;
- vrijwilligerswerk;
- ondersteunen bewonersinitiatieven;
- startersbeleid;
- beheer en veiligheid;
- bedrijfsterreinen;
- bedrijven onderhoud en speelvoorzieningen;
- ICT.

Voor het grootste gedeelte komen de ondernemers uit de omringende wijken. Ze voelen zich tot dit gebouw aangetrokken. Men is benieuwd of bij een ander pand wat nu in ontwikkeling is (Vondellaan, oud AZU-gebouw, aan de andere kant van het centrum) hetzelfde effect optreedt.

Stimulerend GSB-beleid

Wijkeconomische initiatieven in Utrecht sluiten goed aan bij de het Utrechtse GSB-beleid. De coördinator van het GSB-beleid in Utrecht Theo de Bakker schetst tijdens de studiedag de hoofdlijnen van dit beleid. Belangrijk is dat er sinds 1988 een uitgebreide wijk-infrastructuur is opgebouwd die

dergelijke wijkeconomische initiatieven mee kunnen ondersteunen. Die infrastructuur bestaat uit een wijkbureau, een wijkmanager en een wijkprogramma. Er is een wijkmanagementoverleg, waaraan vakdiensten, maar ook regionale organisaties, politie, e.d. deelnemen. Het zijn mensen met accountverantwoordelijkheid. Er zijn ook wijkcommissies waarin raadsleden zitting hebben. Daardoor worden raadsleden direct met de gevolgen van gemeentelijk beleid geconfronteerd. Raadsleden zien daardoor veel sneller het belang van het ontwikkelen van strategieën voor het stimuleren van de wijkeconomie.

Een ander belangrijk element zijn de Wijkontwikkelingsplannen voor de lange termijn. Plannen die ook met corporaties en projectontwikkelaars worden ontwikkeld. Het eerste plan is gemaakt voor de wijk Zuilen. Als laatste kan genoemd worden de bevolkingspeiling: Nieuwe Utrechts Peil. Peilingen voor Hoograven, Zuilen, Kanaleneiland en Overvecht zijn in de maak. Een uitgebreid verslag van de excursie is te verkrijgen bij het LCO, 070 - 3804431, vragen naar Chris Veldhuysen of het NIROV, 070 - 3028484 of www.nirov.nl. Over de WOM Lombok zie Vitale Stad nr. 5, jaargang nr. 3, pagina 18 en 19.

Nota Wonen: Meer zeggenschap voor bewoners

Met de Nota Wonen zet staatssecretaris Remkes een forse stap in de richting van meer zeggenschap van bewoners. Volgens de Nederlandse Woonbond, de landelijke vereniging van huurders en huurdersorganisaties, is de aandacht die de positie van de bewoner in het beleid krijgt een van de positieve elementen van de nota. De Woonbond is ook positief over de verdergaande matiging van de huurontwikkeling en de geschetste rolverdeling tussen overheden, huurders en verhuurders. De Woonbond is echter minder te spreken over de plannen voor de massale verkoop van huurwoningen en de woonvouchers. Ook valt in de nota helaas niets te lezen over een gelijkwaardige fiscale behandeling van huurders en kopers, terwijl dat volgens de Woonbond noodzakelijk is om te komen tot een gezonde, kwalitatief hoogstaande en sterke huursector, waarin het voor iedereen goed wonen is.

De Woonwet

Het vergroten van de zeggenschap van kopers en huurders over de woning en de woonomgeving is een van de kernelementen van de Nota Wonen. De Woonbond constateert met genoegen dat de regering de positie van huurders wil versterken en

daarbij aangeeft hoe belangrijk het is dat deze zich organiseren. Woningcorporaties en gemeenten worden wettelijk verplicht met bewonersorganisaties overleg te voeren bij het nemen van besluiten over het woonbeleid. Dit zal geregeld worden in een 'Woonwet', waarin een wettelijke basis wordt gelegd voor meer evenwicht in de verhouding tussen overheden, woningcorporaties en bewoners. Deze Woonwet lijkt dan ook een sterke verbetering te gaan inhouden van de bestaande wetgeving op dit terrein, zoals het Besluit Beheer Sociale Huursector. Het sluit ook aan bij eerdere pleidooien van de Woonbond om huurdersorganisaties meer invloed en zeggenschap te geven op belangrijke beslissingen van gemeenten en woningcorporaties. In de Woonwet zal het werkterrein van woningcorporaties scherper worden afgebakend dan nu het geval is. (Commerciële) nevenactiviteiten worden weliswaar niet verboden, maar wel aan striktere regels en voorwaarden verbonden. Er komen meer garanties dat de winsten van nevenactiviteiten daadwerkelijk worden ingezet voor de maatschappelijke taak, zoals het realiseren van voldoende woningaanbod van woningzoekenden met een laag inkomen, het reduceren van de woonlasten voor lagere inko-

mensgroepen en het verhogen van de woonkwaliteit in het kader van stedelijke vernieuwing. De overheid wil dat de verlangde prestaties worden vastgelegd in prestatiecontracten. Met dit alles worden de leemtes die de afgelopen jaren als gevolg van de zelfstandigheid zijn ontstaan, voor een belangrijk deel opgevuld. De Woonbond juicht toe dat de overheid zich niet langer hoeft te beperken tot toezicht achteraf, maar op belangrijke onderdelen vooraf (mede) richting kan bepalen.

Meer zeggenschap over de eigen huurwoning Eveneens positief is de Woonbond over het voornemen de huurder meer mogelijkheden te bieden zijn woning naar eigen inzicht aan te passen of te verbeteren; een huurder hoeft zijn woning bij vertrek niet meer terug te brengen in oorspronkelijke staat, maar hoeft alleen die veranderingen ongedaan te maken die de waarde van de woning aantoonbaar aantasten. Meer zeggenschap over de 'eigen' huurwoning maakt het huren veel aantrekkelijker. De regering wil het eigenwoningbezit bevorderen. Daartoe moeten de komende 10 jaar ten minste 700.000 huurwoningen worden verkocht, waarvan 500.000 woningen van corporaties. Als dit niet gaat luk-

ken, dan zal dwang worden toegepast, aldus staatssecretaris Remkes. De Woonbond is van mening dat de verkoop van huurwoningen een lokale aangelegenheid is, waarover verhuurders, huurdersorganisaties en gemeenten gezamenlijk moeten beslissen. De uitkomst (in aantallen te verkopen woningen) kan niet bij voorbaat vaststaan. Bij de verkoop van een zo groot aantal huurwoningen komt, zeker in combinatie met het eveneens forse sloopprogramma, de positie van de huursector als geheel in het geding. Bovendien zal nieuwbouw, als het aan Remkes ligt, voor het overgrote deel in de (duurdere) koopsector plaatsvinden. De Woonbond voorziet daardoor een aantal problemen. Ten eerste dreigt het gevaar dat er onvoldoende goede en betaalbare huurwoningen overblijven voor de mensen met lagere inkomens en al diegenen die om welke reden dan ook niet kunnen of willen kopen. Ten tweede dreigt het gevaar, dat huurders

onder druk worden gezet hun woning te kopen of te vertrekken. In beide gevallen is sprake van een ernstige beperking van de keuzevrijheid. De Woonbond vraagt zich af of de regering de toekomstige vraag naar goedkope huurwoningen niet onderschat. Als Remkes zijn zin krijgt zijn er over 10 jaar nog zo'n 2,5 miljoen van de 3,2 miljoen huurwoningen over, terwijl er in de meest optimistische scenario's dan nog tenminste 1,7 miljoen huishoudens met een laag inkomen.

Woonvouchers

Het meest bezorgd is de Woonbond over het idee van de 'woonvoucher' als vervanger van de huursubsidie. De huursubsidie is voor ruim een miljoen huishoudens onmisbaar om goed en betaalbaar te kunnen wonen. De bestaande huursubsidieregeling beschermt huurders met een laag inkomen tegen huurstijgingen die zij zelf niet kunnen opbrengen. Als deze bescher-

ming wegvalt, zoals bij de woonvouchers het geval is, zijn gedwongen verhuizingen het gevolg. De Woonbond gelooft er dan ook niets van, dat de woonvouchers de keuzevrijheid van mensen met een laag inkomen op de woningmarkt bevorderen. De opmerking van Remkes, dat de huursubsidie op korte termijn niet wordt aangezet, vindt de woonbond dan ook veel te mager. De Woonbond zal zich dan ook blijven inzetten voor behoud en verbetering van de huursubsidie, ook op de langere termijn.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Rene van Genugten van de Woonbond, telefoonnummer 020-55 7724 of 06-26334172.

Feest zonder kater

De brochure 'Feest zonder kater' is een uitgave van de Feriening Lytse Doarpen, de stichting samenwerking van Dorpshuizen en het Organisatiecomite Simmer 2000.

Het boekje is een goede leidraad voor buurtverenigingen, dorpsbelangenverenigingen, buurt- en dorpshuisbesturen die activiteiten organiseren en fiscale perikelen willen voorkomen, bijvoorbeeld rond het inhuren van artiesten, het organiseren van evenementen, BTW-aspecten, onkostenvergoedingen voor vrijwilligers en aansprakelijkheid (etc.).

De concrete aanleiding voor het schrijven van de belastingbrochure is Simmer 2000 geweest. In het kader van dit reüniespektakel worden op diverse plaatsen in Friesland tal van evenementen georganiseerd. Bij een dergelijke organisatie komen ook vaak fiscale zaken om de hoek kijken. In deze brochure treft u op overzichtelijke wijze informatie aan

over de belastingregels die voor het organiseren van evenement relevant zijn. Ook wordt de mogelijkheid geboden bepaalde formulieren aan te vragen. Verder kunt u voor nadere informatie terecht bij de contactpersonen die achter in de brochure worden genoemd. Via de website van Simmer 2000 (www.Simmer2000.nl) kunt u deze brochure ook bekijken op het internet.

Aan de totstandkoming van de brochure werkten de Belastingdienst Ondernemingen in Leeuwarden en Heerenveen mee. Ook Deloitte en Touche, belastingadviseurs te Leeuwarden leverde kennis om het boekje te kunnen schrijven.

U kunt het boekje bestellen per internet: www.Simmer2000.nl.

door Fenny Gerrits

en

Met Stad en Land biedt MO/Samenlevingsopbouw een rubriek waarin de lezer geïnformeerd wordt over samenlevingsopbouw-relevante nieuwsfeiten uit met name de regionale en plaatselijke (dagblad-)pers. Attendingen voor deze rubriek zijn welkom: stuur het betreffende (kranten-)knipsel onder vermelding van de naam van het blad en de datum in aan de redactie van MO/Samenlevingsopbouw, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag, of zet het op de fax: 070-380 9973.

Alkmaar

Bewoners van de wijken Overdie en Schermereiland gaan samen met bouwcorporaties en gemeente de komende tien jaar nauw samenwerken aan de renovatie van de wijken. Pikant detail: werkzoekende bewoners maken kans op een baan bij de aannemers die de wijken gaan opknappen. Een speciale stuurgroep gaat daarin bemiddelen.

Volgens het **Noord-Hollands Dagblad (4-4-2000)** gaat het op het Schermereiland om de sloop en herbouw van 150 woningen, in Overdie om zeshonderd woningen. De samenwerking tussen alle betrokkenen heeft geresulteerd in de oprichting van de stuurgroep Overdie-Schermereiland. Met de grote operatie willen gemeente en corporaties een eind maken aan de 'ad hoc-plannen' voor renovatie, zoals die in de Uitenboschstraat en de Baansingel zijn uitgevoerd. De facelift van Overdie en Schermereiland vergt zoveel organisatie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en het vinden van vervangende woonruimte, dat besloten is om alles zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

Concreet wordt dit jaar in ieder geval een tienercentrum in Oud-Overdie gebouwd (3,5 ton), wordt begonnen met de eerste fase van de wijkboerderij, het wijkservicebureau, van waaruit klussen in de wijk worden uitgevoerd, verbetering van het terrein 't Hondsbosch (met spelvoorziening) en maatregelen om de verkeersveiligheid van de Melis Stokelaan te verbeteren.

Drie wethouders, directeuren van drie corporaties en voorzitters van drie wijkraden hebben gezamenlijk uit de doeken gedaan hoe de afspraken luiden. Voor 1 juli wordt

een convenant getekend. De corporaties werken aan een 'sociaal plan' voor de wijken, waar straks druk verhuurd zal moeten gaan worden naar al dan niet tijdelijke woningen. Ook zal worden bekeken of werkzoekenden in de wijk ingepast kunnen worden in de bouwwerkzaamheden. Wie wil kan zo betaald meehelpen aan de renovatie van zijn eigen huis of dat van de buurman. Onder de vlag van de stuurgroep worden geïnteresseerde bijstandsgerechtigden daarbij in contact gebracht met bedrijven. De renovatieoperatie van de twee wijken wordt grof geschat op 'een bedrag tussen de zestig en 120 miljoen'.

Sint-Pancras

De gemeente Langedijk is in principe bereid mee te werken aan een 'transparant' hanghok voor jongeren uit Sint-Pancras. Die jongeren houden zich tot dusver op op het schoolplein aan de Aalschoverlaan van de Paus Johanneschool en De Steltloper. De wethouders P. Hersbach en A. Manschot-de Vries hebben deze week een gesprek gehad met klagende buurtbewoners, drie hangjongeren, de wijkagent en de beide schooldirecties. Het jeugdpanel was uitgenodigd maar liet verstek gaan. De omwonenden klagen vooral over de troep die de hangjeugd achter laat. Met name glasscherven zijn gevaarlijk en de scholen zijn het zat elke ochtend troep bijeen te moeten vegen.

Volgens het **Noord-Hollands Dagblad (5-4-2000)** storen de burens zich bovendien aan de herrie die de groep van tussen de tien en vijftien jongeren produceert. Vooral als dat gebeurt tussen elf uur en middernacht, en op gezette tijden gaat dat door tot twee uur. Bovendien zijn in het verleden

vernielingen gepleegd, autospiegels moesten het bijvoorbeeld ontgelden. Bij de buurt heerst een aarzeling om de jongeren op hun daden aan te spreken. Wellicht uit angst voor meer.

Naast het aanhoren van klachten hebben de wethouders de wensen van de jongeren geïnventariseerd. Die willen een eigen plek met een soort afdakje, een paar bankjes en wat vuilnisbakken. De wethouders zijn in principe bereid daaraan mee te werken. Wethouder Hersbach denkt niet aan een gebouw of container: "Meer aan vier palen met een dak er op en misschien een wandje. Zodat het een transparant geheel wordt. De bedoeling is dat neer te zetten op het terrein voor het schoolplein, dat is openbaar. Er is een speelvoorziening voor de kleintjes en voor de oudere jeugd is er een plek waar is te voet- en volleyballen. In die richting zoeken we het." Transparant vanwege de sociale controle? "Dat is een groot woord. Veel mensen vinden het leuk als ze kinderen jeugd zien spelen."

Maastricht

Het ministerie van VROM heeft uitgezocht wat de grootste probleemwijken in de steden zijn. Wyckerpoort in Maastricht bijvoorbeeld. Maastricht is een lofzang op het Goede Leven. Toch is er ook een minder bekend Maastricht. Het Maastricht van Wyckerpoort dat ooit een trotse arbeiderswijk was. Hier woonden de werknemers van aardewerkfabrieken als Mosa en Sphinx. Men kende elkaar, had er zijn verenigingen, kerk en winkels. Maar de afgelopen 25 jaar ging het mis. Terugkijkend is er niet een moment aan te wijzen wanneer en waardoor het precies fout liep. Werkloosheid sloop de

wijk in. Achterstallig onderhoud ook, net als criminaliteit, drugsoverlast en ongelof. Veel winkeliers zijn vertrokken en Wyckerpoort (4.300 bewoners) prijkt op de lijst van elf grootste probleemwijken van Nederland. (De andere tien zijn:

Overtoomse veld (Amsterdam); Feijenoord en het Oude Noorden (Rotterdam); Laakkwartier, Spoorwijk en Transvaal (Den Haag); Malburgen (Arnhem); Rolduckerveld/Chevremont (Kerkrade); Vrijheidswijk (Leeuwarden); Sanderbout (Sittard).)

Wyckerpoort is vandaag de dag ingesloten door een lawaaiig rangeerterrein, fabrieksilhouetten en een razend drukke autoweg. Het is de enige wijk in Maastricht zonder carnavalsvereniging. Daarmee is alles gezegd over de gebrekkige sociale samenhang.

De lijst met de elf probleemwijken is opgesteld door het ministerie van VROM. Dat deed onderzoek naar wijken die sociaal-economisch, sociaal-cultureel en bouwkundig slecht scoren. Voor de meeste van deze wijken gloort inmiddels enige hoop. Ze kunnen rekenen op miljarden gulden van het grotestedenbeleid (GSB). Dat beleid beoogt een integrale aanpak van de sociale, economische en fysieke problemen. Maastricht ontvangt 282 miljoen gulden uit de gsb-subsidiepot. Wyckerpoort krijgt een deel. Inwoners van Wyckerpoort denken veel negatiever over hun wijk dan andere Maastrichtaren. Dat bleek uit een rondvraag van de gemeente in 1998. Weinigen zijn gehecht aan Wyckerpoort, de angst voor criminaliteit en geweld is er twee maal zo groot als elders in de stad. Er zijn meer auto- en fietsdiefstallen. Meer drugsoverlast. De bewoners zijn ook boos over de verloederung van hun wijk en over het gebrek aan aandacht van de overheid. Tegenover **NRC Handelblad (25-5-2000)** geeft buurtcoördinator Versluis toe dat het wel lang heeft geduurd voordat er aandacht kwam. Een buurtcentrum kon er nooit vanaf. De dames van de Zonnebloem en de leden van de RK Ouderenbond behielden zich met een beschimmelde houten keet, het 'groene zaaltje'. Genoemd naar de kleur van de verf die er afbladdert. "Het heeft het buurtgevoel niet bevorderd", zegt Versluis. Geld voor buurtwerk was er ook nauwelijks. De enige bouwwerker had maar twee uur per week de tijd voor alle ellende. Versluis, verzachtend: "Het is niet zo dat er niets is gebeurd de afgelopen jaren. De woningcorporaties hebben bijvoorbeeld woningen gerenoveerd en vernieuwd. Maar er was weinig samenhang en het is waar, men voelt zich onderbedeeld en in de steek gelaten."

Nu rollen de miljoenen gulden de wijk in. Er wordt gewerkt aan een integraal buurtplan, een groen plan, een buurtspeelplan, een veiligheidsplan.

De overgebleven winkeliers proberen het hoofd boven water te houden. De islamitische slagerij redde het niet, maar tweewielerspecialist Jan Fiets houdt stand. Met kunst en vliegwerk. Hij is tegelijk dienspecialzaak, drogist, schoenreparateur en stomerij. Twee deuren verder liggen in de vitrine van banketbakker Patrick Eerens de Limburgse vlaaien naast de hamworst. Desgewenst heeft de bakker ook poetsmiddelen, een zak uien of rookwaren. Eerens begon hier drie maanden geleden en vervangt de allang verdwenen buurtsuper. De aanloop is groot. "Mensen zijn ons dankbaar", zegt Eerens. "Als wij de bakkerij niet hadden overgenomen dan was deze winkel ook verdwenen."

Den Bosch

Als eerste wijk in Den Bosch krijgt 'Oost' binnenkort een eigen wijkbudget. De gemeente heeft hiervoor liefst twee ton uitgetrokken. Want het gaat om een experiment voor de hele stad. Behalve dat er samen met bewoners een wijkplan ontwikkeld moet worden, betekent dit dat gaandeweg het proces ook duidelijk moet worden hoe bewoners het best te activeren zijn. Dit is al in hoge mate het geval in Oost, waar het experiment van start gaat. Volgens het **Brabants Dagblad (7-4-2000)** speelt hierin Gezondheidscentrum Samen Beter een belangrijke rol. Toch is besloten niet over de 'geëffende paden' te gaan, maar voor de opzet te kiezen die model kan staan voor de rest van de stad. Dit valt af te lezen in de notitie van de begeleidingsgroep Budget Oost die gisteravond aan de Bossche politiek is voorgelegd. Daarin zitten mensen van de gemeente, Divers, de woningcorporaties en politie. "Niet de begeleidingsgroep bepaalt wat er gebeurt, maar de bewoners zelf." Waar het om gaat is dat de wijkbewoners zich betrokken voelen bij de plannen en activiteiten in hun buurt. "Gezien de uitspraken van mensen in de wijken over de passiviteit van een deel van de wijkbewoners zal hier een extra inspanning moeten worden geleverd." Daarom zal de gemeentelijke afdeling welzijn het voortouw nemen bij de organisatie. Wat de begeleidingsgroep betreft, zal het budget ingezet moeten worden in de delen van de wijk waar dit het hardst nodig is: "De vraag is of de anderen zich daar nog wel betrokken bij zullen voelen. Maar de vraag is ook, of dat zo erg is." Het wijkbudget zal met name worden toebedeeld aan wijken die buiten de zogeheten 'aandachts-

gebieden' vallen. "In die gebieden waar die intensieve aanpak niet nodig is, dient sprake te zijn van dynamisch beheer. Daarom moet worden ingespeeld op initiatieven die de leefbaarheid bevorderen", aldus de gemeente. Het wijkbudget is daartoe een belangrijk middel.

Zandvoort

Zandvoortse woonwagenbewoners zijn woedend op de gemeente omdat rond een nieuw kampje in Park Duijnwijk een 2,5 meter hoge muur is neergezet. Voorde toekomstige bewoners komt de betonnen kolos als een complete verrassing. "In Berlijn hebben de ze de muur afgebroken en in Zandvoort bouwen ze er een om ons te scheiden van huizenbewoners", concludeert hun woordvoerder K. de Jong. Niet alleen de scheiding met de rest van de buurt; ook de mogelijke geluidseffecten van de muur die tussen de Vondellaan, het Kromboomsveld en de spoorlijn in ligt, zijn voor de woonwagenbewoners reden om te protesteren. Woordvoerder De Jong is bang dat het geluid van de trein in de U-vormige constructie zal weerkaatsen. Verder denken de toekomstige bewoners dat de ruimte tussen de drie muren te klein is voor de beoogde vier wagens. De woonwagenbewoners zijn extra kwaad omdat tijdens een ontmoeting met wethouders Van Marle en Oederkerk in januari de muur niet ter sprake kwam. De bewoners van het kamp op het Keesomplein, van wie een deel naar het nieuwe kampje zou verhuizen, hebben inmiddels een brief aan de Tweede Kamer geschreven en zijn van plan het Anti Discriminatie Bureau en een advocaat in te schakelen. "Wij laten ons niet wegdrukken of discrimineren en willen weten waar jullie mee bezig zijn", stelt De Jong in de brief. Omwonenden van de muur hebben begrip voor de bezwaren van de woonwagenbewoners. Bewoonster M. Mulder die vanuit haar huis aan het Kromboomsveld tegen de muur aankijkt, zegt ook niet blij met de betonnen wal te zijn. "Ik kan me voorstellen dat de woonwagenbewoners niet blij zijn want het wordt zo net een getto." Secretaris H. Botman van de bewonersvereniging is het hier wel mee eens. "Van mij had die muur niet gehoeven." Volgens het **Haarlems Dagblad (12-4-2000)** bestrijdt de gemeente het verhaal dat de muur zonder aankondiging is neergezet. De constructie maakt vanaf de eerste ontwerpen deel uit van Duijnwijk. Voor de presentatie van het definitieve ontwerp zijn de woonwagenbewoners volgens beleidsambtenaar P. van Delft nadrukkelijk uitgenodigd. De wal stond vervolgens op tekenin-

gen die kopers van de huizen te zien kregen.

Het doel is volgens Van Delft wel degelijk het aanbrengen van een scheiding tussen de standplaats en de buurt. "Alhoewel dat misschien wel een groot woord is. Het gaat erom dat bewoners hun standplaatsen niet kunnen uitbreiden. En dat ze geen last van spelende kinderen en passerend verkeer hebben. Tussen de muur en de huizen komt namelijk een pad voor wandelaars en fietsers. Tegen de muur wordt duinzand gestort zodat het er niet zo massief meer uitziet.

Hilversum

De verzamelcontainer aan de Liebergerweg in Hilversum puilt uit. Behalve vuilniszakken, veelal half open, liggen er televisies, stukken meubilair en matrassen bij de container. Ziek wordt een aantal bewoners van de nabij gelegen flat ervan. Een bewoonster, die uit angst voor boze buurtbewoners niet met haar naam in de krant wil, zegt al maanden last te hebben van hoofdpijn. Het raam van haar flat kan ze niet openzetten, want de stank is verschrikkelijk. "En die dikke blauwe strontvliegen ...", zegt ze moedeloos. "Het is gewoon smerig."

Ze zegt al alles te hebben geprobeerd om de situatie in de straat te veranderen. "Ik houd een deel van het trappenhuis schoon, jaag spelende kinderen weg bij de containers, spreek mensen aan op hun gedrag. Maar als ik dat doe, dan kan ik een grote bek krijgen. Het is afschuwelijk. Vijftien jaar geleden was het nog een prachtig buurtje. Nu verloedert het zienderogen."

Ze zegt wel een oplossing te weten voor het probleem: "De container verplaatsen naar het pleintje dat midden tussen de flats ligt. Dan is het voor alle bewoners zichtbaar wat er gebeurt. Bovendien is het dan voor mensen die hun vuil niet hier horen te dumpen lastiger om even langs de container te rijden."

Volgens de **Gooi- en Eemlander (18-4-2000)** acht het hoofd van de Gewestelijke Afvalstoffendienst, Roel Schulting, noch het vergroten, noch het verplaatsen van de container een oplossing. "Dan krijg je overcapaciteit en denken mensen dat je er nog meer in kwijt kan. Verder hebben we in het verleden wel eens toestemming gevraagd aan de gemeente om de container te verplaatsen. Maar toen vond men het belangrijker om het groen van het pleintje te behouden. De huisvuilproblematiek heeft vele kanten: de container aan de Liebergerweg heeft zeker onze aandacht. Ik weet dat een van de kleppen kapot is en dat deze snel wordt gemaakt. Maar het probleem is vooral dat we niet weten wie al dat afval naast de container deponiert. Het gebeurt heel vaak 's

avonds en door mensen die niet eens in de buurt wonen. We vragen buurtbewoners om kentekens te noteren, dan kunnen we de daders opsporen, en zorgen dat ze een proces verbaal krijgen.

Amsterdam

Banken moeten bankrekeningen van daklozen zelf gaan beheren als blijkt dat sociale instellingen die het nu doen hiervoor een bankvergunning nodig hebben. Dat vindt De Nederlandsche Bank (DNB). De centrale bank onderzoekt de kwestie op verzoek van het Leger des Heils. Veel daklozen krijgen geen bankrekening omdat ze geen vast woonadres hebben of overlast veroorzaken. Sociale instellingen als het Leger des Heils openen een bankrekening voor deze mensen waarop hun uitkering wordt gestort en waarmee zij rekeningen betalen. Het Leger doet dit voor duizenden daklozen. De Nederlandsche Bank gaat onderzoeken of deze activiteiten niet eigenlijk een bankvergunning vereisen. Als dit zo is, stapte DNB naar de banken om te praten "of zij niet iets kunnen doen", meldt een woordvoerder van DNB. "Zij zouden de taken van het Leger des Heils kunnen overnemen via een soort sociaal loket."

De woordvoerder benadrukt dat De Nederlandsche Bank geen wettelijke middelen heeft om de banken te dwingen om bankrekeningen voor daklozen te openen. Maar zij vindt dat "zij best hun steentje bij kunnen dragen". Aldus dagblad **Trouw (19-4-2000)**.

Utrecht

Voor de projecten De Kersentuin en de afbouwoningen is in het nieuwe stadsdeel Leidsche Rijn al een plekje ingeruimd. Maar iedereen die nog andere, originele en innovatieve ideeën heeft over de combinatie wonen-werken, kan ze nog tot 1 mei kwijt **Volgens het Utrechts Nieuwsblad, (17-4-2000)** bij het projectbureau Leidsche Rijn. De drie kansrijkste kunnen rekenen op professionele ondersteuning. Het projectbureau deed de oproep met het oog op het nieuwe deelplan van Leidsche Rijn. Dit ligt tussen de spoorlijn Utrecht-Woerden en Parkwijk. In het nieuwe plan, waarvoor nog geen naam gevonden is, komen 4500 nieuwe woningen te staan. In Leidsche Rijn (tussen Vleuten-De Meern en Utrecht) worden de komende jaren in totaal 30.000 woningen gebouwd.

Het verzoek om met originele plannen te komen, maakt deel uit van het zogeheten initiatievenbeleid, dat de gemeente Utrecht voor Leidsche Rijn voert. Dit beleid is erop gericht bewoners(groepen) en maatschappelijke organisaties te stimuleren met initia-

tieven voor het nieuwe stadsdeel te komen. Voorwaarde is wel dat de ideeën ook zelf door de indieners gedragen worden. Een eerdere oproep van het projectbureau, vier jaar geleden, leverde volgens eigen zeggen tussen de vier- en vijfhonderd reacties op. De bulk betrof normale verzoeken voor de vestiging van bedrijven of maatschappelijke organisaties, zoals kinderopvang. Van deze stortvloed van aanvragen zijn uiteindelijk onder meer De Kersentuin (sociaal en milieuvriendelijk wonen), de afbouwoningen (bewoners bouwen zelf de woningen af) en Nieuwdaan (culturele woonwerkgemeenschap) overgebleven. Voor alle drie de projecten is ruimte gereserveerd in Leidsche Rijn. Volgens J. Dicke, projectleider nieuwe initiatieven Leidsche Rijn was de oproep dit keer wat gericht. "We hebben geleerd van de vorige keer. We willen nu bijzondere woonwerk ideeën verzamelen. We hebben er nog wel een paar in portefeuille van onze eerste actie, maar we blijven op zoek naar nieuwe".

□

Winst uit de Overlegwet

'Voor goede plannen is geld beschikbaar', zo stelling is Edo Winkelman, voormalig beleidsadviseur van Aedes vereniging van woningcorporaties. Hij houdt het zijn gehoor van opbouwwerkers voor op de studiedag die de Nederlandse Woonbond samen met het LCO organiseert. En bij die goede plannen kunnen opbouwwerkers met hun kennis en ervaring een grote rol spelen. Voor verhuurders is daarbij veel belangrijker of ze rendement van de plannen verwachten dan het precieze kostenplaatje, aldus Winkelman.

De studiedag gaat over de kansen die de Overlegwet (deftig: de Wet op het overleg huurders verhuurders) ook aan opbouwwerkers biedt. Die kansen zitten deels in de financieringsverplichting die de Overlegwet verhuurders oplegt. Dat levert geanimeerde discussies op: 'de Overlegwet heeft het helemaal niet over opbouwwerkers, daar heb je dus niks aan'. En inderdaad zoek je in

de tekst van de Overlegwet tevergeefs naar Het Opbouwwerk.

Köhler en Stegink (inleiders van de Woonbond) betogen dat je desondanks niet echt ver hoeft te zoeken. De Overlegwet kent inderdaad niet een zelfstandige discipline Opbouwwerk, maar als het gaat om de financieringsverplichting van verhuurders wordt er gesproken over 'de noodzakelijke kosten voor het overleg met de verhuurder'. In de toelichting op de wet staat met zoveel woorden dat daar ook de kosten voor noodzakelijk advies onder vallen. Je hebt niet al te veel fantasie nodig om je daar een belangrijke rol voor het opbouwwerk bij voor te stellen. Weliswaar niet als intermediair tussen huurder en verhuurder, maar wel als adviseur of ondersteuner van een huurdersorganisatie. Op die manier kan de Overlegwet ook voor opbouwwerkers een welgevulde ruif opleveren.

's Middags wordt in verschillende workshops gepraat over de rol die opbouwwerkers bij uiteenlopende onderwerpen als wijkvernieuwing, fusies van verhuurders, het overleg over het huurbeleid en het begeleiden van beginnende huurdersorganisaties kunnen spelen. Een mooie gelegenheid om ervaringen uit te wisselen, ideeën op te doen en de eigen ideeën te scherpen aan die van anderen.

'Het leverde me een schat aan informatie op', is de reactie van één van de deelnemers op het evaluatieformulier, 'de moeite waard om er verder in te duiken'. 'Een leuke dag en goed georganiseerd', schrijft een ander. Ook een goed idee voor het management van opbouwwerkinstellingen, vindt een derde. Niet alles was koek en ei: 'de stoelen zaten beroerd', besluit één van de deelnemers. Henk Stegink (opleider/trainer stichting woonbond)

□

SBAW, bureau voor projectontwikkeling, is een vooruitstrevende, onafhankelijke, Rotterdamse ontwikkelorganisatie.

De core business van ons bureau betreft advisering, ontwikkeling en subsidiëring van innovatieve projecten op het gebied van additionele werkgelegenheid en sociale activering. De projecten leveren een bijdrage aan het sociaal-economisch leefklimaat en de activering van langdurig baanloze Rotterdammers.

Ons kleine bureau (19 medewerkers) is voortdurend in beweging om de dienstverlening aan onze klanten te optimalen te houden. Er is binnen ons productie-verantwoordelijk team (PVT) ruimte voor nog een

PROJECTONTWIKKELAAR (m/v) voor 32 uur per week

De projectontwikkelaar ontwikkelt en realiseert, in nauwe samenwerking met diverse initiatiefnemers, werkgelegenheidsprojecten. Het werk wordt projectmatig uitgevoerd. De functionaris begeleidt het ontwikkelproces en biedt bedrijfskundige ondersteuning. Het opstellen van projectplannen en het voorbereiden en uitvoeren van de projecten behoren hierbij tot het takenpakket. Hiervoor wordt een uitgebreid netwerk, op zowel uitvoerend als beleidsmatig niveau, onderhouden.

Wat wij van u vragen:

- een voor de functie relevante HBO-opleiding;
- ervaring met projectmatig werken;
- aantoonbare ervaring met het schrijven en redigeren van projectplannen;
- kennis van en interesse in de problematiek van werkloosheid en werkgelegenheid en de daarop van toepassing zijnde werkgelegenheidsinstrumenten;
- kennis van het sociaal-economische krachtenveld in de Rotterdamse regio, bij voorkeur in de vorm van opgebouwde netwerken;
- het vermogen zowel zelfstandig als in teamverband te werken;
- een positieve en flexibele instelling;
- resultaatgericht kunnen werken;

Wat wij u bieden:

- een boeiende en prettige werkomgeving voor **minimaal één jaar**;
- een grote mate van zelfstandigheid
- salaris volgens CAO-Welzijn (CS-2) schaal 30-40 (max. 6035 bruto bij 36 uur per week, volgens CAO-afspraken voor 1999).

HSA001000161
172
Tijdschriften MO

Aanstelling geschiedt voornamelijk voor een periode van één jaar. Wij streven naar een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen, leden van etnische minderheden en gehandicapten binnen de organisatie. Zij worden nadrukkelijk verzocht te solliciteren.

Reacties voor **14 juni 2000** schriftelijk aan: Sollicitatiecommissie, SBAW, bureau voor projectontwikkeling, 3011 NK Rotterdam. Voor informatie Dhr. A. van Damme/Dhr. R.J. de Jong, tel: (010) 414 17 00.